

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Fenomén „Svíták“
Historie a současnost populárního
zpěvníku (nejen) pro mládež

Tomáš Pikous

Katedra praktické teologie
Vedoucí práce doc. Tabita Landová, Ph.D.
Studijní program Teologie
Studijní obor Evangelická teologie

Praha 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem *Fenomén „Svíták“: Historie a současnost populárního zpěvníku (nejen) pro mládež* napsal samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

V Brně dne 20. června 2023

Tomáš Pikous

Anotace

Tato bakalářská práce zkoumá evangelický (nejen) mládežnický zpěvník Svítá z pohledu historie i současnosti. Cíle práce jsou popsat tento zpěvník a specifika v něm obsažených písní, prozkoumat jeho historii a zjistit, jak je vnímán současnou mládeží Českobratrské církve evangelické. Tyto cíle odráží i struktura práce. Text práce vychází z rešerše soudobých článků v církevním tisku i dalších pramenů, rozhovorů s pamětníky, a její finální část zpracovává autorův vlastní sociologický výzkum mezi mládeží ČCE.

Klíčová slova

Svítá, samizdatové zpěvníky, Českobratrská církev evangelická, „proročké písně“, mládež, normalizace

Summary

This Bachelor thesis *The „Svítá“ phenomenon: The history and presence of a popular songbook (not only) for youth* examines „Svítá“, the evangelical songbook, created (not only) for youth, from the historical and the present views. The goals of the thesis are to describe this songbook and the specifics of its songs, to examine its history and to find out how is it nowadays perceived among the young members of the Evangelical Church of Czech Brethren. These goals are reflected in the structure of the thesis. The text of the thesis is based on a research of articles in the temporary church press, the other sources and interviews with the witnesses. The thesis' final part processes the author's own sociological research among the young members of the ECCB.

Keywords

The „Svítá“ songbook, „samizdat“ songbooks, the Evangelical Church of Czech Brethren, „prophetic songs“, youth, the „normalization“ period

Poděkování

Děkuji paní docentce Tabitě Landové za vedení práce. Dále děkuji Jiřímu Gruberovi za jeho vzpomínky i dobové dokumenty, Martě Procházkové a Olze Pikousové za vytrvalou praktickou podporu, inspiraci a poskytnutí vlastních vzpomínek, fotografií i kreseb, a Tereze Borošové za pomoc především ve statistické oblasti. Můj dík patří i všem, kteří vyplnili a šířili můj dotazník mezi mládeží, a v neposlední řadě bezpočtu mladších i starších členů evangelické církve, kteří se mnou o tématu práce diskutovali a dávali najevo, jak důležité pro ně toto téma je.

Obsah

Úvod.....	10
1 Církevní zpěv a zpěvníky Českobratrské církve evangelické.....	12
1.1 Historie a současnost evangelického zpěvu.....	12
1.2 Evangelický zpěvník.....	15
1.3 Další zpěvníky používané v ČCE.....	16
1.4 Popis zpěvníku Svítá.....	17
2 „Svítákovky“ a kontext jejich vzniku.....	19
2.1 Českobratrská církev evangelická za normalizace.....	19
2.2 Vznik a charakteristika nových „prorockých“ písní.....	24
2.3 Přístup evangelické církve k novým písním.....	29
2.4 „Svítákovky“.....	31
2.5 Miloš Rejchrt.....	33
2.6 Svatopluk Karásek.....	35
2.7 Další významní autoři „svítákovek“.....	36
3 Vznik a vývoj zpěvníku Svítá.....	40
3.1 Samizdatový zpěvník Nová píseň.....	40
3.2 Vznik zpěvníku Svítá.....	42
3.3 Diskuze nad stavem prvního vydání.....	47
3.4 Další vydání.....	50
3.5 Zahrnutí „svítákovek“ do Evangelického zpěvníku.....	51
3.6 Současný stav (nemožnost dalšího vydání).....	52
4 Zpěvník Svítá očima dnešní evangelické mládeže.....	54
4.1 Teorie a praxe kvantitativního výzkumu.....	54
4.2 Popis průzkumu, charakteristika respondentů.....	56
4.3 Používání a popularita zpěvníku Svítá v ČCE.....	57
4.4 Pohled dnešní mládeže na „svítákovky“.....	58
4.5 Co dál? (možné řešení, současná tvorba písní pro mládež).....	61
Závěr.....	65
Seznam literatury.....	66
Zpěvníky.....	66
Periodika.....	66
Sborníkové příspěvky.....	69
Knihy.....	70
Akademické práce.....	70
Online zdroje.....	71
Přílohy.....	73

Úvod

Od dětství jsem členem sboru Českobratrské církve evangelické v Českých Budějovicích, zároveň od svých dvanácti let pravidelný účastník a později i organizátor seniorátních i celocírkevních akcí mládeže ČCE. A ve sboru i na akcích se už řadu let setkávám se zpěvníkem Svítá, který se pro mě, jako pro (troufám si říct) většinu mládežníků, stal srdeční záležitostí. Ani nepočítám, kolik hodin jsem už strávil zapáleným zpěvem "svítákovek" v různě velkých skupinách i třeba sám při procházce v lese nebo parku, kdy tyto písně velmi přesně vyjadřovaly mé aktuální emoce nebo mi pomáhaly nacházet slova pro vlastní úvahy či modlitby.

V rozhovorech s ostatními mládežníky jsme v poslední době často na "Svítá" narazili, hlavně proto, že už není možný jeho další dotisk, a tak se stal nedostatkovým zbožím a pravděpodobně jde i o začátek konce jeho používání v evangelické církvi. To rozproudilo debaty o jeho výjimečnosti a o tom, jestli v dnešní době vzniká něco, co by ho potenciálně mohlo nahradit.

Z generace svých rodičů často slyším údiv nad tím, že tak zapáleně zpíváme písničky jejich mládí, vzniklé v úplně jiné době a tedy i reflektující jiná témata, než jaká jsou aktuální pro naši generaci. Spíše by očekávali, že budeme zpívat vlastní písničky.¹

Když jsem přemýšlel nad tématem této práce, hledal jsem něco, co je pro mě důležité, co má zajímavou historii, ale zároveň je aktuální i dnes, a co už nebylo mnohokrát prozkoumáno; chtěl jsem totiž, aby můj výzkum přinesl něco nového a ne jen rešerši toho, co již (lépe než bych to dokázal já) vymysleli a napsali jiní.

To všechno vedlo k mému rozhodnutí zpracovat právě historii a současnost zpěvníku Svítá.² Kladl jsem si následující otázky: Proč jsou písně ze zpěvníku Svítá dodnes tak populární? Jak moc odrážejí dobu svého vzniku a jak moc jsou nadčasové? Jaká je jejich relevance pro dnešní dobu? Proč „Svítá“ stále nemá konkurenci?

Na tyto otázky se ve své práci pokusím najít odpověď.

Práce začíná kapitolkou o církevním zpěvu a zpěvnících Českobratrské církve evangelické, obsahující i krátký popis zpěvníku Svítá. Násle-

1 Srov. např. PIKOUSOVÁ, Olga. Předaná touha. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 2021, (9) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/predana-touha>

2 Jelikož nejsem hudebník, vědomě pomíjím hudební, melodickou stránku ve zpěvníku obsažených písní, i když i ta by si jistě zasloužila hlubší prozkoumání. Zaměřím se spíše na původ, obsah a vyznění jejich textů.

duje rozbor „svítákovek“ včetně kontextu jejich vzniku a představení jejich nejdůležitějších autorů, a poté chronologické sledování historie tohoto zpěvníku od jeho vzniku až do současnosti, jak je zaznamenána například v církevním tisku nebo ediční řadě *Cesta církve*. Poslední kapitola vychází z sociologického výzkumu mezi mládeží ČCE. Snaží se ukázat nejen jeho současné používání a popularitu, ale i jak je mládeží vnímán, jestli je stále relevantní a jestli ho v současné době může něco nahradit.

1 Církevní zpěv a zpěvníky Českobratrské církve evangelické

Zpěvník Svítá nevznikl ve vzduchoprázdnu, ale je součástí širší evangelické hudební tradice. Proto je třeba alespoň krátce zmínit vývoj církevního zpěvu, a také tento zpěvník představit v kontextu jiných evangelických zpěvníků.

1.1 Historie a současnost evangelického zpěvu

„Zpívejte Hospodinu píseň novou, zpívej Hospodinu, celá země! Zpívejte Hospodinu, dobrořečte jeho jménu, zvěstujte den ze dne jeho spásu.“ (Ž 96,1–2)³

Tuto žalmovou výzvu si vzaly k srdci mnohé generace věřících. Mezi starozákonními texty se nachází řada hymnů, a zejména kniha 150 žalmů. Ty byly ve starověkém Izraeli používány hlavně v chrámové bohoslužbě. I Nový zákon mluví o bohoslužebném zpěvu žalmů, ód a hymnů, který se už ovšem neomezoval jen na chrámové zpěváky, ale na všechny věřící. Z Bible též vychází starobylé liturgické zpěvy, dodnes používané po široké církvi.^{4 5}

Ve středověku se zrodil a po církvi rozšířil především tzv. gregoriánský chorál, deklamační jednohlasý zpěv s velmi specifickou melodií, který byl však pro svou náročnost zpíváný pouze chórem kleriků.⁶

Návrat společného bohoslužebného zpěvu v národním jazyce započal v české reformaci. Jan Hus za svého působení v Betlémské kapli výrazně rozšířil repertoár povolených českých písní, a husitství pak zpěv českých písní rozšířilo v rámci nové, prostější formy bohoslužby. V této tendenci pokračovala i Jednota bratrská.⁷

Husitské a bratrské písně, jež jsou základním kamenem evangelických zpěvníků, popisuje *Agenda* (kniha bohoslužebných pořádků

3 *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad.* 14. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, c1985. ISBN 80-85810-40-9.

4 *Agenda českobratrské církve evangelické: Bohoslužebná kniha.* Díl druhý. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1988, str. 376–379.

5 (Nejen) novozákonní hymny a jejich užití v bohoslužbách zdůrazňuje DOLEŽAL, Jiří. Bohoslužby, kázání, hymnus. *Křesťanská revue.* 1974, **41**(3), 56-59. ISSN 0023-4613.

6 *Agenda českobratrské církve evangelické: Bohoslužebná kniha.* Díl druhý. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1988, str. 379

7 Tamtéž, str. 380–381.

Českobratrské církve evangelické) následovně: “Husitské i bratrské písně charakterizuje objektivní tón, důraz na Hospodinovy děje spásy (církvní rok), na bratrskou pospolitost a společnou poslušnost Kristova zákona, následování kříže a eschatologický výhled. Mnohé prostě parafrázuji biblické texty a katecheticky vštěpují do paměti křesťanské učení; neděje se to však tónem neosobním, nýbrž jako srdečné vyznání sboru.”⁸

Za otce protestantského zpěvu jako svébytného žánru lze pokládat německého reformátora Martina Luthera (1483–1546), pro nějž byla hudba „největší boží dar hned po zvěsti evangelia“ a zároveň pro lidi dobrý způsob, jak se aktivně zúčastňovat bohoslužeb. Spolu s kantorem J. Waltherem vytvořil tzv. protestantský chorál - píseň určenou k jednohlasému zpěvu celého shromáždění, zpívanou národním jazykem a doprovázenou na varhany. Tím došlo k demokratizaci zpěvu a z pasivních posluchačů se stali aktivní zpěváci.^{9 10 11}

V luterství se vedle takovýchto písní na bohoslužbách podílí i zpívaná liturgie, a velký důraz je kladen i na chrámovou varhanní hudbu. Oproti tomu švýcarská reformace varhanní hudbu a zpěv výrazně omezila; výjimkou je ženevský žaltář (přebásněná biblická kniha žalmů).¹²

Další výraznou proměnu zažil protestantský zpěv v pietismu. Obsah písní se více soustředil na osobní pokání, obrácení a posvěcení člověka, což bylo doplněno více citově zabarvenými melodiemi. A větší emotivnost písní byla v 19. století podpořena i vlivem tzv. probuzeneckého hnutí.¹³

Vznikem Českobratrské církve evangelické byl zahájen proces propojování a vzájemné obohacování luterských a reformovaných pís-

8 *Agenda českobratrské církve evangelické: Bohoslužebná kniha*. Díl druhý. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1988, str. 381.

9 BUČEK, Miloslav. *Duchovní hudba 20. století*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2169-1, str. 25–26.

10 KEŘKOVSKÝ, Pavel. Českobratrská spiritualita a písně. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 2017, (10) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/ceskobratrska-spiritualita-pisne>

11 NAJBRT, Tomáš. O písničkách a liturgii. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1996, (6) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/o-pisnickach-liturgii>

12 *Agenda českobratrské církve evangelické: Bohoslužebná kniha*. Díl druhý. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1988, str. 382.

13 Tamtéž, str. 383.

ňových tradic. A další historii ukazují proměny Evangelického zpěvníku, o nichž pojednává následující podkapitola.

Jak se píše na oficiálních stránkách Českobratrské církve evangelické, „církevní hudba je uměním a zároveň službou. Má zvěstovatelskou a misijní úlohu. Je především výrazem víry, vděčnosti, chvály a oslavy Boha. Souvisí s liturgií, dotváří ji, výrazně ovlivňuje její estetickou kvalitu, svými specifickými prostředky může posílit zvěst evangelia. Je komunikačním kanálem mezi světem viditelným a neviditelným, může se stávat prostorem pro Boží zkušenost. (...) Církevní hudba vytváří příležitosti, aby více lidí mělo aktivní podíl na bohoslužebném dění. Je kulturním mostem mezi církví a společností. Pomáhá integrovat hudbymilovné lidi do církve. Zpěv upevňuje společenství, které se aktivně podílí na oslavě Hospodina. Hudba vytváří atmosféru, vede k pobožnosti a pomáhá ke slavení.“¹⁴

V bohoslužbách plní hudba různé funkce. Například varhanní preludium podporuje vnitřní přípravu účastníků na bohoslužbu, následné písně ve vstupním oddílu bohoslužeb mají lidi vést ke chvalozpěvu, pokání a prosbě po přítomnosti Ducha, kdežto písně v druhé polovině bohoslužeb mají obsahovat odpověď společenství na slyšenou zvěst a směřovat k poslání sboru ve světě.¹⁵

Jak ovšem zdůrazňuje *Agenda II*, je nezbytné si uvědomovat, že „zpěv písní se děje před tváří Boží (...) je odpovědí sboru na Boží oslovení! (...) Shromáždění nezpívá samo sobě (...) ale v Boží bázni samotnému Pánu, k povzbuzení bratří, světu na veřejné svědectví.“¹⁶

Za rozvoj církevní hudby v ČCE je zodpovědný celocírkevní kantor (v současnosti jím je Ladislav Moravetz). Ten je také vedoucím Semináře církevní hudby Evangelické akademie, jehož absolventi se sdružují ve Spolku evangelických církevních hudebníků. V některých sborech ČCE působí (neplacení) kantoři, kteří jsou pověřeni péčí o lokální církevní hudbu, a mimo to je po církvi řada amatérských hudebníků, varhaníků, sbormistrů i kapelníků.¹⁷

14 Modlíme se a zpíváme. *Českobratrská církev evangelická* [online]. [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://e-cirkev.cz/co-delame/modlitba/>

15 *Agenda českobratrské církve evangelické: Bohoslužebná kniha*. Díl druhý. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1988, str. 385–392.

16 Tamtéž, str. 386.

17 Modlíme se a zpíváme. *Českobratrská církev evangelická* [online]. [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://e-cirkev.cz/co-delame/modlitba/>

1.2 Evangelický zpěvník

Hlavním a nejpoužívanějším zpěvníkem ČCE je *Evangelický zpěvník*, v jehož předmluvě čteme: „Církevní zpěvník je víc než antologií zpívané křesťanské poezie a víc než sbírkou zpěvů. Je nástrojem zvěstování evangelia skrze ústa bohoslužebného shromáždění, jakýmsi kolektivním kázáním, v němž se mísí Písmo svaté s církevním učením a každodenní zkušeností ve víře. V evangelické spiritualitě je zpěvník hmatatelným symbolem všeobecného kněžství.“¹⁸

Zpěvník je zamýšlen jako „kniha, která může provázet křesťana v nejrůznějších chvílích, při bohoslužbách, v malých shromážděních, při návštěvách v nemocnici, na setkání mládeže, v osobním ztišení.“¹⁹

Po vzniku Českobratrské církve evangelické v roce 1918 byl narychlo sestaven její první zpěvník (*Zpěvník českobratrské církve evangelické*), který byl vydán roku 1923. Ten však byl brán jen jako provizorní záležitost. Církev tedy usilovala o vydání zpěvníku nového a důkladněji připraveného. To se povedlo až po velmi dlouhém a komplikovaném procesu, když byl roku 1979 za podpory mnoha zahraničních církví v Lahru vydán *Evangelický zpěvník*. Ten vznikl prací Poradního odboru hymnologického a liturgického pod vedením Zdeňka Somolíka, PhDr. Bohuše Hrejsy a prof. dr. Josefa Smolíka. Tento zpěvník obsahoval všech 150 žalmů s nápěvy podle ženevského žaltáře, skoro 450 dalších, hlavně reformačních a bratrských písní, seřazených hlavně podle Apoštolského vyznání víry, a také obsáhlou pasáž rozebírající význam a strukturu bohoslužby, různé liturgické pořady, modlitby apod.^{20 21}

K němu byl roku 2000 přidán *Evangelický zpěvník (dodatek)*, sestavovaný v letech 1996–1999 pod vedením Jana Balcara a obsahující

18 *Evangelický zpěvník*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7, str. 11.

19 ŽENATÁ, Daniela. Rozhovor s Milou Esterlem. Cílem nového zpěvníku je barevnost, různost, rozšíření palety bohoslužebného zpěvu. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2017, (1) [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskybratr.cz/archives/12832>

20 POSPÍŠILOVÁ, Eliška. *Utváření Evangelického zpěvníku Českobratrské církve evangelické*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Evangelická teologická fakulta, Katedra církevních dějin. Vedoucí práce Peter Morée. Str. 7.

21 *Evangelický zpěvník*. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1979.

103 dalších, převážně novějších písní, z nichž řada se už po sborech dlouho polooficiálně zpívala.^{22 23}

To však dlouhodobě nestačilo, a tak byla rozhodnutím synodu (nejvyššího orgánu ČCE) roku 2004 ustavena tvůrčí skupina k tvorbě nového Evangelického zpěvníku, který byl vydán v roce 2021. Skupina pracovala pod vedením Miroslava Esterleho a mezi její členy patřil Ondřej Titěra, Ladislav Moravetz, Daniel Heller, Pavel Křivohlavý a řada dalších. Tento zpěvník obsahuje 789 písní, přejatých z různých starších zpěvníků i zcela nových, které jsou uspořádány nově (podle zpěvníku švýcarské reformované církve) podle různých podob bohoslužby v životě církve i jednotlivého křesťana.²⁴

Varhanní doprovody k písním z EZ obsahuje tzv. *Chorálník*. V červnu 2023 byla navíc na oficiálních stránkách ČCE prezentována příprava nového hudebního portálu pro faráře, církevní hudebníky i veřejnost. Ten bude zahrnovat veškeré materiály potřebné pro církevní hudbu, včetně podrobností k jednotlivým písním a jejich doprovodu. Zároveň bude zveřejněna nová aplikace pro Android i iOS.²⁵

1.3 Další zpěvníky používané v ČCE

Vedle Evangelického zpěvníku jsou po církvi používány především zpěvníky pro děti a mládež.

V oblasti dětského zpěvu je v ČCE nejvýznamnější osobností Luděk Rejchrt, který vydal řadu zpěvníků bohatě ilustrovaných Miroslavem Radou. První a nejvýznamnější z nich je *Bud' tobě sláva* (vydaný 1981, vytištěný v Lahru s podporou Bádenské evangelické zemské církve). V tomto zpěvníku, oficiálně určeném pro rodinné bohoslužby (explicitně pojmenovaná náboženská tvorba pro děti byla pro tehdejší režim příliš provokativní), shromáždil Luděk Rejchrt písně nejen z Evangelického zpěvníku, ale i téměř 30 vlastních nových písní, dále koledy, katolické

22 *Evangelický zpěvník (dodatek)*. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 2000. ISBN 80-902017-4-1.

23 KEŘKOVSKÝ, Pavel. Chystá se nový zpěvník. In: *Jak bolí Bůh: Podněty biblické teologie pro liturgii*. Praha: EMAN, 1998. Rozpravy.

24 *Evangelický zpěvník*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7.

25 Nový zpěvník se dočká rozsáhlé digitální verze. *Českobratrská církev evangelická* [online]. 15. června 2023 [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: https://e-cirkev.cz/aktuality/novy-zpevnik-se-docka-rozsahle-digitalni-verze/?fbclid=IwAR0wRgSzFPgUuHnlijf7FL_cgDahTi8bP4b7QIMETSEnoJuaX-TdQF96fOI

písně, a podařilo se mu do zpěvníku propašovat i písně svého bratra Miloše, signatáře a mluvčího Charty 77. V roce 1990 nechal písně z *Bud' tobě sláva* nahrát i s mluveným slovem na gramofonovou desku. O rok později vydal druhý zpěvník *Zpívejte s námi*, který obsahoval 41 jeho písní, jež postupně vznikaly jako „zpívaná dějeprava“ pro dětské bohoslužby ve sboru ČCE v Braníku. I tento zpěvník se dožil (tentokrát magnetofonové) nahrávky, nazpívané slavným souborem *Bambini di Praga*. Písně Lud'ka Rejchrtů obsahuje i kniha biblických vyprávění *Slunce svítí všem* (vydána 1994 Českou biblickou společností). A ze všech těchto zdrojů (a nahrávky písní z branických vánočních her *Má město dvanáct bran*) vycházel zpěvník *Haleluja Amen* (2008, Kalich). Ve svých jednoduchých a poetických písních se Luděk Rejchrt (vlastními slovy) snažil „zvěstovat základní dobrou zvěst, že nejsme na světě sami, ale obdarovávaní a milováni.“^{26 27}

A mezi zpěvníky používané po evangelické mládeži patří vedle zpěvníku *Svítá* (o němž pojednává tato práce) jeho předchůdce *Nová píseň*, katolický zpěvník *Hosana*, různé sbírky chval nebo zpěvů z Taizé, a řada dalších, převážně lokálních zpěvníků (např. *Zpívák*, používaný dorostem sboru v Praze–Braníku).

1.4 Popis zpěvníku *Svítá*

Zpěvník *Svítá: Křesťanské písničky (nejen) pro mládež*²⁸ je kniha o formátu A5 o 639 číslovaných stranách, svázaná v typicky tmavě modrých deskách.

Písně jsou zpravidla řazeny abecedně podle prvních slov textu. Vedle názvu a čísla písně je uveden autor nebo zdroj melodie, následuje notový záznam včetně vyznačení akordů, text písně, někdy spolu s instrukcemi ke zpěvu nebo jinými poznámkami, jméno autora textu a odkazy na biblické texty, z nichž píseň vychází nebo s nimiž souvisí.

26 REJCHRT, Luděk. Česká evangelická píseň od roku 1979 (osobní pohled jednoho písničkáře). In: *Jak bolí Bůh: Podněty biblické teologie pro liturgii*. Praha: EMAN, 1998. Rozpravy. Str. 54–57.

27 REJCHRT, Luděk. *Haleluja amen: zpívání pro malé i velké děti Boží: sbírka písní ze zpěvníků Bud' tobě sláva, Zpívejte s námi, z knihy Slunce svítí všem a z nahrávky Má město dvanáct bran*. Ilustroval Miroslav RADA. Praha: Kalich, 2008. ISBN 978-80-7017-104-2.

28 Popisováno je toto vydání: GRUBER, Jiří, ed. *Svítá: křesťanské písničky (nejen) pro mládež*. 3. vyd., (reedice druhého doplněného vydání). Praha: Kalich, 2002. ISBN 80-7017-745-4.

U původně cizojazyčných písní je často připojen i původní text, případně jiná varianta překladu.

Pod čísla 1–409 je uvedena většina písní (tradicionály, spirituály i nové písně), čísla 410–439 jsou označeny kánony, 440–470 zpěvy z Taizé a zpěvník uzavírají písně liturgické: 471–479 *Liturgické zpěvy* Dorothey Kellerové, 480–484 *Truvérská mše* Petra Ebena a Zdeny Lomové a 485–489 katolická *Rytmičká mše* Jana Václava Renče.

Mimo písně zpěvník obsahuje předmluvy, biblický a tematický rejstřík, rejstřík českých autorů, abecední seznam písní a obsah.

Zpěvník je bohatě ilustrován Zdeňkem Šormem.

2 „Svítákovky“ a kontext jejich vzniku

Pro pochopení historie a významu zpěvníku Svítá je nejprve nutné prozkoumat písně v něm obsažené jako součást nového proudu „prorockých“ písní²⁹, vznikajících v době a atmosféře nesvobody, náboženského i kulturního útlaku. Následující kapitola nastiňuje, jak v této době fungovala Českobratrská církev evangelická.

2.1 Českobratrská církev evangelická za normalizace

Během Pražského jara i po srpnové okupaci byla ČCE podle Petera Moréeho nejaktivnější a nejradikálnější ze všech československých církví, mimo jiné proto, že byla méně postižena proticírkevními zásahy během padesátých let a uchovala si tudíž nejvíce demokratických struktur a postojů. Evangelický farář a teolog Jakub S. Trojan například kázal na pohřbu Jana Palacha a i další duchovní (a studenti teologie) se přidali k připomínání a teologickým rozborům Palachova činu, stejně jako k odsuzování okupace a snaze o zachování demokratických změn pro-sazených do srpna 1968.³⁰

Sekretariát pro věci církevní (SPVC) proto od roku 1970 ostře stupňoval svůj tlak na ČCE, stát začal zasahovat do voleb církevních představitelů, znemožnil jim cesty do zahraničí, výrazně omezil vydavatel-skou činnost církve i církevní tisk aj. Ale zatímco vedení církve pod nátlakem často přislibovalo podporu „konsolidačního procesu ve státě“, většina duchovních (reprezentovaná Svazem českobratrského evange-lického duchovenstva) byla jiného názoru a XVII. synod (nejvyšší orgán ČCE) se roku 1971 písemně vymezil proti státním represím.³¹

To byla pro SPVC poslední kapka a v lednu 1972 postavil synodní radu ČCE před ultimátum: buď bude církev spolupracovat, nebo bude

29 Tento pojem, dále objasněný v kapitole 2.2, pochází od Milana Mrázka a dále ho rozpracoval Pavel Keřkovský. Vizte KERKOVSKÝ, Pavel. O písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: Evangelický samizdat – Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V.* Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5.

30 MORÉE, Peter. Jak ČCE nabyla ducha svobody a jak o něj přišla: Roky 1968 až 1977. In: *Cesta církve I.* Praha: Českobratrská církev evangelická, 2009. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-13-4, str. 29–35.

31 Tamtéž, str. 34–37.

její vedení sesazeno, což by jí přímo podřídilo státním orgánům. Toho se synodní rada zalekla, přistoupila na podmínky SPVC a zaslala sborům dopis odsuzující dosavadní linii církve. Ten byl počátkem obratu a rezignace církevního vedení na vlastní postoje.³²

„Důsledkem obratu církevního vedení v lednu a únoru r. 1972 začal v ČCE proces rozdělení na ty, kteří se chtěli vyhýbat konfliktu s režimem a ty, kteří si přáli církev, která mluví aktivně a kriticky do politických událostí v zemi.“³³

SPVC důkladně zasahoval do příprav synodů i do znění různých církevních dokumentů. Následující synody a jejich prohlášení tak byly výrazně normalizační a církev se od předchozích dvou svobodných synodů distancovala i teologicky.³⁴

V rámci ČCE však už v 50. letech vznikla nová teologická platforma, které se později začalo říkat Nová orientace. Jejími členy byl například Jakub S. Trojan, Ladislav Hejdánek, Jan Šimsa, Jan Čapek, Jan Dus a Alfréd Kocáb. Nová orientace teologicky navazovala na J. L. Hromádku, ale i Dietricha Bonhoeffera a další. Vedle snahy o „civilní“ interpretaci Bible a přiblížení křesťanské zvěsti obyčejným lidem se pokoušela též navázat politický dialog se státní mocí (např. formou protestních dopisů). Rozhodně však nešlo o organizaci opoziční vůči církevnímu vedení, jak si mysleli pracovníci SPVC, kteří ji proto chtěli co nejpřísněji potlačit. Synodní rada se vůči ní vymezovala, ale zároveň SPVC prosila, „abyste ani Novou orientaci nepokládali za protisocialistickou, a protistátní, jak se to nebezpečně začíná ozývat v osočování různých osob těchto věcí naprosto neznalých. Jde o lidi, kteří prožívají různé krise a o těchto krisích otevřeně mluví a jednájí.“^{35 36 37}

Nová orientace se každopádně stala hlavním pomyslným obětním beránkem, SPVC dále stupňoval tlak na její odsouzení a odnímal nepohodlným farářům státní souhlas k duchovenské činnosti. Proti tomu se

32 MORÉE, Peter. Jak ČCE nabyla ducha svobody a jak o něj přišla: Roky 1968 až 1977. In: *Cesta církve I.* Praha: Českobratrská církev evangelická, 2009. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-13-4, str. 37–38.

33 Tamtéž, str. 39.

34 Tamtéž, str. 39–40 a 45–46.

35 Tamtéž, str. 43.

36 CÍSAŘOVSKÁ, Blanka. *Charta 77 očima současníků: po dvaceti letech.* Praha: Doplněk, 1997. ISBN 80-85270-58-7, str. 167–169.

37 FILIPI, Pavel. Náš Dietrich Bonhoeffer. In: WIND, Renate. *Dietrich Bonhoeffer: křesťan v opozici.* Praha: Kalich, 2014. ISBN 978-80-7017-202-5, str. 167.

ohradili studenti tehdejší Komenského evangelické bohoslovecké fakulty (KEBF) peticí, v níž mj. argumentovali, že chtějí mít ve svém budoucím povolání „pocit právní jistoty“. Toho využil SPVC jako záminku pro tvrdý zákrok na KEBF, jejíž vedení se poté od Nové orientace jednoznačně distancovalo a i většina studentů odvolala svůj podpis na zmíněné petici; pěti zbylým signatářům bylo na čas zakázáno na fakultě studovat.³⁸

Příslušníci Nové orientace, zejména filosof Ladislav Hejdánek, ovlivnili vznik Charty 77 a to, že měla od počátku i náboženský rozměr. Už *Prohlášení Charty 77* mimo jiné popsalo stav svobody vyznání v Československu následovně: „Svoboda náboženského vyznání, důrazně zajišťovaná článkem 18 prvního paktu, je systematicky omezována mocenskou svévolí; oklešťováním činnosti duchovních, nad nimiž trvale visí hrozba odepření nebo ztráty státního souhlasu s výkonem jejich funkce; existenčním i jiným postihem osob, které své náboženské vyznání slovem i skutkem projevují; potlačováním výuky náboženství apod.“³⁹ A nezůstalo jen u toho, řada evangelíků se angažovala v dalších aktivitách Charty, což vedlo ke značnému počtu jejích signatářů z řad ČCE (11 farářů, 6 farářů bez souhlasu a 3 laici) a čtyři z nich (Ladislav Hejdánek, Miloš Rejchrt, Jan Kozlík a Jan Litomiský) se dokonce stali jejími mluvčími.^{40 41}

Při reakci na Chartu opatrný přístup církevního vedení, které už se naučilo s režimem nějak koexistovat a v některých případech i vymoci nápravu protiprávních státních zásahů, tvrdě narazil. Státu už to nestačilo a žádal důrazné odsouzení Charty 77. Synodní rada nejprve pouze konstatovala, že obsah *Prohlášení Charty 77* nezná, nikdo z vedení ho nepodepsal, a církev bude nadále respektovat zákony a socialistické

38 MORÉE, Peter. Jak ČCE nabyla ducha svobody a jak o něj přišla: Roky 1968 až 1977. In: *Cesta církve I*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2009. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-13-4, str. 40–43.

39 PREČAN, Vilém. *Charta 77: 1977-1989: od morální k demokratické revoluci: dokumentace*. Acta creationis: Scheinfeld: Československé dokumentační středisko nezávislé literatury, 1990. ISBN 80-900422-1-x, str. 9–10.

40 CÍSAŘOVSKÁ, Blanka. *Charta 77 očima současníků: po dvaceti letech*. Praha: Doplněk, 1997. ISBN 80-85270-58-7 1998. Rozpravy, str. 169-170.

41 REJCHRT, Miloš. Vzpomínky evangelických mluvčích Charty 77. In: HLAVÁČ, Pavel, Pavel KEŘKOVSKÝ a Peter MORÉE. *Cesta církve VIII*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2017. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-68-4.

zřízení. Pak ale byla vystavena dosud nevídanému nátlaku ze stany nejen SPVC, ale i StB.⁴²

Evangeličtí signatáři Charty sepsali rozsáhlou studii *Postavení církvi a věřících* (státem nazývanou „Evangelická charta“), kterou odeslali přímo Federálnímu shromáždění. To synodní radu popudilo, protože se tím pár jednotlivců i přes její výslovný zákaz vyjadřovalo jménem celé evangelické církve.⁴³

Vedení KEBF vydalo kontroverzních osm tezí, které teologicky ospravedlňovaly normalizační režim a dokonce odsoudily názory autorů petice jako věroučné bludy a omyly. Vedení církve i fakulty tak převedlo spor o svobodnější fungování církve do sporu o vyznání, čímž znemožnilo další oficiální diskuzi.⁴⁴

To ale neznamená, že by diskuze vůbec neprobíhala. Naopak, během sedmdesátých let se pod vlivem myšlenek T. G. Masaryka, Jana Patočky, Boženy Komárkové aj. v ČCE zrodila řada společenství, která otevřeně diskutovala o aktuálních církevních i celospolečenských tématech. Zmizel zájem o (J. L. Hromádkou nastartovaný) dialog evangelíků s marxisty, ale nastartoval se dialog se zahraničními mysliteli jako byl Paul Ricoeur nebo Emmanuel Lévinas, i s intelektuálními kruhy katolické církve. Díla těchto učenců se samizdatově přepisovala a rozšiřovala, spolu s literaturou pašovanou ze zahraničí a exilovými časopisy J. Pelikána, P. Tigrida a J. Škvoreckého. Zejména z Nizozemí se díky tamějším evangelíkům (Peter Morée, Hans van der Horst, Hebe Kohlbrugge aj.) do Československa dostávala řada knih: *Bible kralická*, *Biblický slovník* i české překlady knih D. Bonhoeffera, E. Brunnera aj., což bylo trefně nazýváno jako „edice mana“.⁴⁵

Lidé se setkávali na neoficiálních kulturních akcích i bytových seminářích (Ladislava Hejdánka, Milana Balabána, Jakuba S. Trojana, Boženy Komárkové a dalších), na mnoha vesnických a maloměstských

42 MORÉE, Peter. Jak ČCE nabyla ducha svobody a jak o něj přišla: Roky 1968 až 1977. In: *Cesta církve I*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2009. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-13-4, str. 46–48.

43 Tamtéž, str. 48.

44 Tamtéž, str. 49.

45 KEŘKOVSKÝ, Pavel. O písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: Evangelický samizdat – Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 99 a 108.

farách, na pravidelných farářských setkáních v Libštátě, na lesních brigádách, školkách a dalších setkáních mládeže (Kunvald, Travná, Zbytov, Blažkov aj.).⁴⁶

A někteří evangelíci se zapojili přímo do undergroundové scény, což je například případ faráře a písničkáře Svatopluka Karáska, o němž ještě bude řeč v kapitole 2.6.

Všechny tyto aktivity ovšem byly značně nebezpečné a režimem potlačované, proto často probíhaly v co největším utajení, jak trefně popsal Pavel Kalus: „každý jsme věděli svůj kus a raději to, co nebylo třeba, jsme nechtěli vědět. Co kdyby to estébáci chtěli vědět a co kdybych pak někomu ublížil tím, co vykládám? To se nesmělo ani do notýsku psát, kdo kdy kam přijede, co přiveze, pro koho to bude, co si myslím. Opět nebezpečné. A tak když jsem měl kontakty s cizinci, bylo potřeba domluvit setkání, třeba i několik za sebou s více lidmi za tři měsíce. To bych si nezapamatoval, tak jsem si psal značky, a to o dva dny a dvě hodiny dopředu. Když jsem se měl sejít ve středu v pět s tebou (*Pavlem Hlaváčem, pozn. aut.*), tak jsem měl v notýsku značku v pondělí ve tři, a to značku vodorovně přeškrtnuté kolečko (to jako hlava s kloboukem – to je přece Hlaváč).“⁴⁷

Nelze ale evangelickou církev jednoduše rozdělovat na ty, kteří statečně odolávali režimu a ty, kteří mu podlehli, situace je mnohem složitější. Řada farářů sice spolupracovala s režimem, ale jejich motivace byla různá, někteří podlehli strachu a promyšleným taktikám státních úředníků, jiní se podvolili s pocitem, že je to jediná možnost, jak něco prosadit a jak církvi pomoci, jiní sice podepsali dohodu o spolupráci, ale pak reálně nijak režimu nepomáhali. Ale byli i tací, kteří hráli s režimem a církvi dvojí hru, donášeli na své kolegy apod. To se sice často v církvi dříve nebo později zjistilo a tito lidé pozbyli důvěryhodnosti, ale mělo to za následek, že ani v rámci církve nebyla možná úplná důvěra. Svou činností navíc přispívali k ostrakizaci a odsuzování aktivních

46 KEŘKOVSKÝ, Pavel. O písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: Evangelický samizdat – Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 108.

47 HLAVÁČ, Pavel, Bohdan PIVOŇKA, Jan KELLER a Pavel KALUS. Zpěvníček křesťanské mládeže - Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 96.

a nonkonformních členů církve, kteří podle nich podkopávali práci církve a mohli za její problémy.⁴⁸

ČCE se mezi prvními zapojila i do Sametové revoluce, jak popsal Martin Šimsa: „Na synodu, který zasedal 16. – 18. 11. 1989, jsem byl mezi těmi, kdo prosadil, aby Petr Payne a Jan Svoboda, kteří dorazili 17. listopadu asi ve 22:00 z Národní třídy, veřejně vystoupili s popisem toho, co se odehrálo na Národní třídě – to se podařilo asi ve 23:00 a asi v 00:30 bylo přijato usnesení, že synod ČCE odsuzuje brutální zásah na Národní třídě a žádá jeho vyšetření a pověřil předsedu synodu Hromádku, aby se stanoviskem synodu seznámil předsedu vlády Adamce.“⁴⁹

2.2 Vznik a charakteristika nových „prorockých“ písní

V této komplikované a nesvobodné době vznikaly nové písně, které popsal brněnský farář a teolog Milan Mrázek následovně: „Jde o prorockou píseň a je dobré, že prorocká píseň opět ožívá.“⁵⁰

Jak líčí Pavel Keřkovský, „mládež v celé církvi i v širší ekumeně chtěla zpívat alegorické protestsongy Miloše Rejchrt, Sváti Karáska, Bohdana Pivoňky a řady dalších autorů. Mezi písněmi bylo též mnoho spirituálů a písní s jazzovou rytmikou – ideální pro kytarový doprovod. Nebyly to samozřejmě žádné častušky, ani jalové protestsongy, ale duchovní písně v pravém slova smyslu, s leitmotivy vzdoru a odevzdání, pokání a vyznání, radosti a naděje.“⁵¹

Jiří Gruber popsal, jaký vliv měla tato nová vlna na jeho generaci: „když jsme chodili na konfirmační cvičení nebo do náboženství, tak tyhle písně s kytarou byly pro nás důkazem, že ta víra není úplně zasta-

48 KEŘKOVSKÝ, Pavel. o písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: Evangelický samizdat – Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 106–107.

49 PIKOUS, Tomáš. *Charta 77 a její dopad na život Martina Šimsy*. České Budějovice, 2020. Maturitní práce. Gymnázium J. V. Jirsíka. Vedoucí práce Václav Kuneš. Str. 32.

50 KEŘKOVSKÝ, Pavel. O písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: Evangelický samizdat – Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 104.

51 Tamtéž, str. 92.

ralá, že se dá vyjádřit moderní, současnou, to znamená rytmickou, kytařovou písní. (...) Pro nás to znamenalo, že ta víra je něco současného, že může dostat tuhle současnou podobu, že to není jenom historie (...) to se nám na tom líbilo, že to byla víra žitá ve společenství těch brigád, mládeže a sdružení.“

Charakteristikou „prorockých písní“ ovšem podle Pavla Keřkovského není jejich novost (naopak do tohoto žánru spadá i mnoho písní reformačních a bratrských), ale to, že věřícím (často skrze biblické motivy) otevírají personální i společenský rozměr života víry a vedou je k odvaze vzdorovat svému strachu a i tváří v tvář různým mocnostem a totalitám žít nadějně a svobodně, ovšem ne uzavřeně v nějakém ideálním ghettu, ale v aktivním, prorockém dialogu se současnou společností.⁵²

Řeč nových písní nevychází ze starobylé církevní teologie a liturgie, ale je zakotvena v biblické řeči, a podobně jako výroky starozákonních proroků nesměruje jen dovnitř svátostného prostoru, ale míří z něho ven a vyjadřuje napětí mezi starým a novým. Písně se stávají „tórrou“, vyzývají k bázni, víře, a z nich pramenící radosti.⁵³

Nové písně vycházely hlavně z afroamerických spirituálů, jež byly právě v době normalizace velmi aktuální svou touhou po svobodě a důstojnosti, svou nadějnou vizí změny poměrů. Mladí křesťané se vžívali do situace černošských otroků, s nimiž je spojovala nejen nesvoboda, ale i hluboce prožívaná víra, v níž hledali posilu. Spirituály se v československé společnosti poměrně rozšířily díky populární skupině Spirituál kvintet, i když musely být uváděny spíše jako součást folklóru a s důrazem na svůj sociální a politický rozměr; z některých textů také po zásahu cenzury musely zmizet explicitně náboženské motivy (tak se z Božích mlýnů stal mlýnský kámen a z Ježíše pouhý poutník). Po

52 KEŘKOVSKÝ, Pavel. O písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: Evangelický samizdat – Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-, str. 98-99 a 103.

53 KEŘKOVSKÝ, Pavel. Chystá se nový zpěvník. In: *Jak bolí Bůh: Podněty biblické teologie pro liturgii*. Praha: EMAN, 1998. Rozpravy. Str. 71 a 76–77.

evangelické církvi se spirituály šířily zprvu hlavně zásluhou Jiřího Jorana (o něm více v kapitole 2.7).^{54 55}

S klasickými písněmi čeští hudebníci zacházeli různě, například Jaromír Plíšek řadu spirituálů přeložil velmi přesně, zato třeba Svatopluk Karásek s nimi zacházel výrazně volněji, jak čteme v knize jeho rozhovorů *Víno tvé výborné*: „V mnoha textech jsem se inspiroval angličtinou. Pouštěl jsem si písničky na pásku, a co jsem slyšel v angličtině, to jsem si počestil. Třeba *Where shall I be* jako *Boj na nebi*, *Say No to the Devil* jako *Sejmu ti podobu*, *Angel rolled the stone away* jako *Já jsem ňákej stounavej* nebo *It is too late* jako *Voni se k sobě tulej*. Vyšel jsem z anglického znění a pak mě to někam dovedlo.“⁵⁶

Nešlo ale jen o překlad či inspiraci, důležité bylo napsat píseň, která promlouvá do současné situace zpěváka či posluchače. Na jiném místě výše zmíněné knihy Karásek říká: „Pokouším se o remytologizaci, dát zvěsti nový kabát – v básni, písni. (...) Vidím demytologizaci jako první stupeň: najít v řeči bible to podstatné, to, o co jde. To mi právě poskytuje ta teologická sýpka, jak jsem si to nazval – holé, obnažené a vědecky odpreparované zrno, které já se pak pokouším nějak přiodít, remytologizovat. To znamená nepředávat vyznání holé, jenom v nějaké suché, racionální formě, ale pokusit se o totéž, co je v evangeliích, co dělal i Ježíš – taky nám neřikal jen holé pravdy, ale odíval je do tehdy pochopitelných obrazů. Měl bych taky hledat podobenství, obrazné možnosti, jak určité vyznání vyjádřit. Pokusit se dát pravdě šťávu, použít fantazii, aby byla pro současného člověka stravitelnější.“⁵⁷

Tyto písně vznikaly nekoordinovaně, za pochodu; často reagovaly na aktuální situaci režimních represí proti církvi i společnosti. Autoři své písně často nepodepisovali a ve zpěvníčkách nebylo uvedeno místo vydání. Písně se šířily většinou jen opisováním na psacím stroji, podobně

54 KEŘKOVSKÝ, Pavel. O písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: Evangelický samizdat – Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 109–110.

55 RUT, Přemysl. Ženský jsou fajnový a jiné duchovní písně: o spirituálech a době Sváti Karáska. *Universum: revue České křesťanské akademie*. 2021, **31**(1), 40–41. ISSN 0862-8238, str. 41.

56 KARÁSEK, Svatopluk, Michal PLZÁK a Štěpán HÁJEK. *Víno tvé výborné: rozhovory*. Praha: Kalich, 1998. ISBN 80-7017-193-6, str. 134.

57 Tamtéž, str. 115.

jako politický a kulturní samizdat, což bylo nebezpečné; za přepisování a rozšiřování samizdatu hrozily tresty dvou až čtyř let vězení.^{58 59}

O velkém významu prorockých písní nejlépe svědčí následující text z pera Jana Kellera: „Naše vzpomínky se budou různit, ale v něčem se jistě shodnou, a to především ve významu písní skládaných v sedmdesátých a osmdesátých letech pro nás všechny, i pro lidi kolem nás. Tyto písně se hodně ve skupinách mládeže zpívaly, vyvolávaly diskuse, také někdy teologicky rozčilovaly, ale vždy spojovaly. Vydávaly svědectví, s nímž se člověk konfrontoval a z něhož čerpal. Vzpomínám, že některé z písní zpívané při konkrétních situacích působily zcela zvláštní euforii, nadšení, prožitek, mezilidské spojení, vzájemné semknutí – nevím, jak to popsat. (Např. píseň *Jednou budem dál* zpívaná na chodbě soudu mezi estébáky při odvádění Sváti Karáska a dalších v železnicích. Písně *Beranu*, které zněly v Jimramově při odpoledním koncertě, před jehož uskutečněním jsme byli varováni, že z toho bude vyšetřování. Na Zbytově mládež zpívala – trochu se strachem, trochu s odvážným sebevědomím – policistům v uniformě, kteří přišli zjišťovat, co se tam děje, také jednu z písní, již nepamatuji kterou. A jistě takových chvil a situací bylo daleko víc.) To byly události, které vždy zanechaly hluboký dojem. A ty písně vyjádřily to, co by slovy nešlo říci, či lépe co by člověk neměl odvahu říci.“⁶⁰

Zmíněná skupina *Berani* se skládala ze studentů evangelické teologie a působila hlavně v 70. letech. Skupina zpívala známé evangelické písně, několikrát vystupovala i se Svatoplukem Karáskem, v zahraničí vydala dvě LP a byla úspěšná i na české folkové scéně (jako jedna z mála křesťanských kapel se dostala na festival *Porta*). Roku 1978 byla ale její činnost zakázána a byla obnovena až po revoluci. Podle Kristýny Bártové „jsou Berani mezi evangelíky mnohdy chápáni

58 KEŘKOVSKÝ, Pavel. O písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: Evangelický samizdat – Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 104 a 107–108.

59 HLAVÁČ, Pavel, Bohdan PIVOŇKA, Jan KELLER a Pavel KALUS. Zpěvníček křesťanské mládeže - Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 91–92.

60 Tamtéž, str. 93–94.

jako určitý protiklad *Spirituál kvintetu*, neboť se skupina snažila zachovat na prvním místě funkce písní spojené s náboženstvím.“^{61 62}

Pavel Klinecký popsal snahu některých evangelických kapel se prosadit na folkové scéně pomocí „překládání evangelia do jazyka vlaků, pražců, nádraží a usáren“ (tak vznikla například píseň *Blues čekajícího vlaku*).⁶³

Po prvních odvážných průkopnících spirituálů, kteří zpívali v 70. letech, a byli více omezováni cenzurou, přišla v 80. letech další generace s odvážnějšími a angažovanějšími texty. Dobrým zástupcem je například nonkonformní kapela *Lídl & Velík*, kterou během svého studia na Komenského evangelické bohoslovecké fakultě v osmdesátých letech založili Štěpán Hájek se Zdeňkem Šormem, a v průběhu let přibírali různé další hudebníky, s nimiž se vyladřoval i velmi specifický styl písní. Texty písní z pera Hájka s Šormem nejen velmi osobně mluvily o Bohu, ale také se kriticky vyslovovaly k situaci za tehdejšího režimu a pobízely zpěváky k vlastní aktivitě („nečekej, až se k nám právo vrátí“, „nestačí mít jenom pravdu, pravda není vůbec vším“, „žijem nadarmo, nepůjdem-li mezi lidi ven“).⁶⁴

A spirituály dále zpracovávali i další hudebníci jako Miloslav Esterle, který své verze zpíval se skupinou, postupně nazývanou jako *Spirituál kvartet, Plzeňáci*, nebo *De profundis*.

Jako doklad používání a popularity nových písní na mládežnických akcích mohou posloužit dobové fotografie a ilustrace Marty a Olgy Procházkových, obsažené v přílohách této práce jako Obrázek 25 až Obrázek 37.

61 BÁRTOVÁ, Kristýna. *Černošské spirituály a gospels v českém prostředí a jejich didaktické využití v literární výchově* [online]. Brno, 2019 [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/mkpre/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Zbyněk Fišer, str. 38.

62 RYCHNOVSKÁ, Eva. *Vývoj písňové tvorby v Českobratrské církvi evangelické*. Praha, 2010. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce Leona Saláková, str. 73.

63 VEPŘEK, Karel. Pavel Klinecký a skupiny Ahoj a Pahoj. *Český rozhlas: Radioožurnál* [online]. 21. 10. 2008 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/pavel-klinecky-a-skupiny-ahoj-a-pahoj-8005345>

64 Lídl & Velík - o kapele. *Bandzone.cz* [online]. [cit. 2022-12-28]. Dostupné z: <https://bandzone.cz/lidlvelik?at=info>

2.3 Přístup evangelické církve k novým písním

Pod výše citovaná nadšená hodnocení nových písní by se bezesporu podepsala velká část tehdejších mládežníků i farářů, ale tento přístup rozhodně nebyl jediný.

Pavel Keřkovský popsal případy farářů, kteří byli sice svou mládeží v podstatě donuceni zhotovit zpěvníček nových písní, ale troufli si to až po drobných, „teologických“ úpravách jejich textu, zjemňujících pasáže, které zněly příliš protirežimně (například „vládou temna nenechte se zmást“ bylo přepsáno na „vládcem temna nenechte se zmást“). Mládež, která tyto písně zpívala i z upřímného zájmu o církve, tak podle Pavla Keřkovského stála před dilematem, jestli jejich zpěvem své církvi vlastně neškodí.⁶⁵

Ale výraznější vliv měla teologická diskuze o tom, jaké písně by měly mít v církvi největší význam, zejména co se týče použití v bohoslužbách. Proti zastáncům prorockých písní stála argumentace vedení ČCE, reprezentovaná zejména liturgickým poradním odborem synodní rady za předsednictví prof. ThDr. Josefa Smolíka.

Jak se píše už v kapitole 1.2 této práce, tento odbor se podílel na textech obsažených v Evangelickém zpěvníku, ale zejména sestavil dva díly *Agendy* (knihy bohoslužebných pořádků). Ta podle badatelů o liturgii představuje „vrchol agendární práce ČCE“ a přinesla do ČCE řadu reformních podnětů - například zdůraznila rovnocennost slova a svátostí a posílila pohled na Večeři Páně jako radostnou hostinu se vzkříšeným Kristem. Podle kritiků však svým přílišným zdůrazněním svátostí a liturgie vedla k sakramentalismu, mystagogii, uzavírání se před světem a (podle Pavla Keřkovského) opustila dosavadní civilně-interpretační přístup a snahu o „prorocké“ promlouvání do současné situace.^{66 67}

V *Agendě II* jsou nové písně popisovány takto: „Písně posledních desítek století dvacátého zpravidla silněji podtrhovaly etický dosah víry.

65 KEŘKOVSKÝ, Pavel. o písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: Evangelický samizdat – Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 110.

66 Tamtéž, str. 100.

67 LANDOVÁ, Tabita. Liturgika Josefa Smolíka: Kapitola z dějin české evangelické liturgiky. *Teologická reflexe*. 2022, (28), ISSN 1211-1872. DOI: 10.14712/27880796.2022.1.4. Str. 63-64.

Všechny tyto důrazy mají dobré oprávnění a Evangelický zpěvník jim je otevřen. Určující význam pro bohoslužby církve však vždy budou mít takové písně, jejichž středem je Hospodin a jeho skutky, nikoliv člověk se svými pocity.⁶⁸ Novým písním není upřeno místo ve shromáždění sboru, „jejich někdy příliš osobní nebo etická poloha však v našem zpěvu převažovat nemůže. Při písních ve službách Božích nejde předně o naše sebevyjádření, ale o vyvýšenost jména Hospodinova a očekávání na jeho Slovo.“⁶⁹ *Agenda II* tedy uzavírá: „Je obohacením života církve, jestliže se v rodinách zpívá ze zpěvníčku „Bud' tobě sláva“ a ve shromážděních mládeže jsou užívány písně, vyjadřující obsahy biblické zvěsti formou mladým lidem přiměřenou a přístupnou. Musí nám však záležet na tom, aby jak děti, tak mládež vrůstala do písňového bohatství celé církve a mohla ve svých sborech oslavovat Hospodina společnými písněmi v jednotě se všemi generacemi bratří a sester.“⁷⁰

Proti vnímanému individualismu nových písní byl stavěn větší objektivismus žalmů, novozákonních hymnů a reformačních písní. Jiří Doležal například ve svém článku *Kázání, bohoslužby, hymnus* v návaznosti na E. Schweitzera píše: „To je právě typické pro hymnus, že se pokouší vyjádřit univerzální dosah Božího skutku v Ježíši Kristu. Masívně eschatologické výpovědi jsou v hymnu svědectvím o naprosté Boží suverenitě nad časem a dějinami, které jsou prostorem Božího vladařského a záchraného jednání. Hymnus je zaměřen ke Kristu. On je jeho posluchačem. On je jím veleben jako svrchovaný Pán nad trůny, panstvy, knížatstvy a mocnostmi. Církev, která jeho vládu hymnem vyznává, odpírá tím nábožensky uctívat tyto nepravé autority. Zpěv hymnu na Krista je vyznavačským projevem a vytváří tak od počátku v bohoslužbách prostor svobody. Radikální výpovědi (...) hymnů se dají zdůvodnit tím, že se v nich bere vážně Bůh a jeho čin a nikoli člověk a jeho věřivost. (...) Hymnus překračuje sféru zkušeností individuální víry a jednorázovou událost momentálního setkání s živým Kristem.“⁷¹

Je pravda, že nové písně byly zpravidla zaměřené spíše individualisticky a eticky, a jistě by nebylo vhodné je vyvyšovat nad písňové bohatství biblických a reformačních zpěvů, ale na druhou stranu tato argu-

68 *Agenda českobratrské církve evangelické: Bohoslužebná kniha*. Díl druhý. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1988, str. 384.

69 Tamtéž, str. 390–391.

70 Tamtéž, str. 393.

71 DOLEŽAL, Jiří. Bohoslužby, kázání, hymnus. *Křesťanská revue*. 1974, **41**(3), 56-59. ISSN 0023-4613, str. 57.

mentace místy až příliš posilovala nedůvěru ke kvalitě, teologické zvěsti a nadčasovosti nových písní. To vedlo k malé ochotě tyto písně zařadit do tehdy sestavovaného Evangelického zpěvníku, jak popsala ve své práci Eliška Pospíšilová: „Objevují se také otázky zařazení dětských písní a písní pro mládež (s kytarou). Lidé jako M. Heryán, S. Karásek a J. Čapek (odbor pro confirmované SR) upozorňují, že navrhovaná podoba zpěvníku je příliš konzervativní a že by se v něm měly objevit i současné písně zpívané mládeží na kurzech i jinde. Komise však chce setrvat u verze chrámového zpěvníku a tyto písně vydat zvlášť, případně je zařadit až do dalšího vydání nového zpěvníku jako samostatnou kapitolu. Argumentuje hlavně poplatností písní pro mládež, kdežto zpěvník by měl představovat písně trvalé hodnoty, prověřené časem.“⁷² Podobným způsobem byl později zpochybňován i smysl vydání zpěvníku Svítá (vizte kapitolu 3.5 této práce).

Tomáš Najbrt zpochybňoval liturgickou využitelnost nových písní pro bohoslužby také proto, že na sebe při zařazení do bohoslužeb upínají dost pozornosti, stojí dost samostatně a nepřipojují se snadno do celku.

⁷³

2.4 „Svítákovky“

Z velké škály nových písní se ale dostala do zpěvníku Svítá jen část, pro kterou se vžil neoficiální název „svítákovky“. Co je pro tyto písně specifické? A co nám může říct jejich text?

Předmluva k prvnímu vydání zpěvníku Svítá o nich mluví takto: „Většinou jde o písně „pro všední den“ a spíše než varhany jim jako doprovodný nástroj svědčí kytara. Některé jsou osobním svědectvím víry, jiné zvou k modlitbě a vyznání vin, další aktuálně vykládají biblický text. Všechny pak svědčí o Boží dobré zprávě. (...) Vycházejí z různých církevních tradic a odborník v nich rozezná ohlasy různých teologických směrů. Radostné chvalozpěvy se střídají s prorockými hlasy Božího soudu. Najdeme tu vyznání jedinečnosti nového způsobu nového života s Kristem, ale i výpověď o lidském hledání, zklamání a pochybnostech. Některé písně jsou spíš otázkou než odpovědí. Křesťanská píseň však

72 POSPÍŠILOVÁ, Eliška. *Utváření Evangelického zpěvníku Českobratrské církve evangelické*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Evangelická teologická fakulta, Katedra církevních dějin. Vedoucí práce Peter Morée, str. 37.

73 NAJBRT, Tomáš. O písničkách a liturgii. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1996, (6) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/o-pisnickach-liturgii>

není a nemá být veršovanou dogmatikou, ani nechce suplovat kázání. Je výrazem naší radosti i únavy, naděje i úzkosti, a to vše nevyjadřuje jenom slovy, nýbrž také rytmem, melodií a hlavně nedílným skloubením obou těchto složek.⁷⁴

Možná nejspecifičtějším rysem zpěvníku *Svítá* je šíře a hloubka témat a emocí v něm obsažených. Ano, podobně jako v jiných žánrech moderní křesťanské hudby v něm najdeme jásavou chválu (*Hosana; Chvalte Pána; Plné ruce plná ústa díků*) i jemné díky (*Jak úžasná; Ó Pane, zhasíná den; Moc předivná*), ale vedle nich nacházíme nezvykle silná vyjádření strachu, smutku, hněvu, nejistoty apod. (*De profundis; Pokušení svatého Antonína; Úterý končí středou; Víra; Babylon; Proč jen mlčíš, Pane*).

Ale i v těch nejvíce negativních písních se většinou nakonec objeví alespoň jiskra naděje a víry („...řekni slovo a zázrak se stane, uzdravena bude duše má“, „...jen Bohu samému vzdáváme čest“, „...na tom kříži umírat tě zřím a odpověď na otázku svoji z tvé zsinalé tváře vyčíst smím“). Zpěváci jsou ujištěni, že ani v těch nejhorších chvílích nejsou sami a i když se vše zdá ztraceno, mohou spoléhat na Boží moc a přítomnost.

„Svítákovky“ odráží dobu svého vzniku a často jsou trefně kritické nebo ironické vůči tehdejší společnosti i sobě samým. S osvobodivou pravdivostí popisují tehdejší dobu a srovnávají ji s biblickými příběhy (*Jericho, Babylon*). Ale nezůstávají jen u kritiky, snaží se přijít s vlastní vizí založenou na jiných hodnotách a aktivní výzvou k jejich naplňování (*Čest dej; Pan Maňátko; Odpust; Víc, než oko spatřit smí; Dezertér; Blues; Viděl jsem tě Pane; Podobenství o zrně a koukolu; Farářovo blues; Bojujte, bojujte dál; Boj na zemi; V nebi je trůn*). Vyzývají ke změně poměrů, ovšem nenásilnou formou. Do všeobecné atmosféry strachu přináší osvobodivě pravdivou a nadějnou zvěst evangelia (*Zjevení 21; V království Božím; Chvalozpěv; Vlák Boží*).⁷⁵

A v neposlední řadě jsou mezi "svítákovkami" velmi zdařilé písně biblické (*Žalm 8; Jak dobré a utěšené*), liturgické (*Truvéřská a Rytmická*

74 GRUBER, Jiří, ed. *Svítá: křesťanské písničky (nejen) pro mládež*. 3. vyd., (reedice druhého doplněného vydání). Praha: Kalich, 2002. ISBN 80-7017-745-4, str. 5.

75 KEŘKOVSKÝ, Pavel. O písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: Evangelický samizdat – Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 98–115.

mše; *Kristus Pán když na smrt šel*) a teologické (*Kázání o svatbě v Káni Galilejské; Chvála ti patří*), díky nimž je tento zpěvník dobře využitelný i při bohoslužbách.

2.5 Miloš Rejchrt

Nejvýznamnějším a nejpłodnějším z autorů písní tohoto období je bezesporu Miloš Rejchrt. Ve zpěvníku *Svitá* je obsaženo 62 jeho písní a v novém Evangelickém zpěvníku 52, a některé jeho písně lze najít i ve zpěvníku Československé církve husitské či Evangelické luterské zemské církve Saska.⁷⁶

Miloš Rejchrt se narodil roku 1946. Působil jako evangelický vikář v České Lípě, ale v roce 1972 mu byl odebrán státní souhlas k duchovenské činnosti a až do roku 1989 se živil jako topič. Byl totiž jedním z prvních signatářů Charty 77 a v roce 1980 i jejím mluvčím. Psal různé texty, publikoval v exilových časopisech a překládal díla Paula Ricoeura, Jean-Pierre Vernanta a Emanuela Lévinase. Po revoluci se vrátil k farářské službě v Praze, byl učitelem na Evangelické akademii, vedoucím náboženského vysílání Českého rozhlasu, členem Rady České televize, správní rady Česko-německého fondu budoucnosti i synodní rady ČCE.^{77 78}

Jeho význam ovšem nespočívá jen v silném životním příběhu a politickém díle, ale i právě v písních, kterými promlouval k širokému okruhu lidí, i když měl zakázáno kázat. Písně pravidelně psal např. pro seniorské setkání mládeže brněnského seniorátu, kde se nová píseň v průběhu víkendu nacvičila a mládež pak odjížděla domů s nově naučenou písničkou. „Proto jsou jeho písně vesměs sborotvorného charakteru, byly psány pro bohoslužebné účely, navazují na témata žalmů i proroků – jsou prorockou tórou před tváří Boží.“⁷⁹

76 DUS, Jan A., Jan BALCAR a Lydie HÄRTELOVÁ. Recept na duchovní píseň neexistuje. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1998, (9) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/recept-na-duchovni-pisen-neexistuje>

77 REJCHRT, Miloš. *O něco svobodnější: rozhovory*. Praha: Kalich, 2002. ISBN 80-7017-805-1.

78 *Evangelický zpěvník*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7, str. 1074–1075.

79 KEŘKOVSKÝ, Pavel. O písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: Evangelický samizdat – Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 111–112.

Sám Miloš Rejchrt popsal svou motivaci k psaní písní následovně: „Moje písničky, z nichž některé se po letech ocitly v oficiálních zpěvnících některých církví, většinou vznikaly pod tlakem ústně tradovaného pozvání na nějaké semiilegální setkání mládeže. Hodilo by se něčím tam přispět, aby si všichni zazpívali, říkal jsem si; tedy s kytarou. Také mne lákala vidina, že by mnou otextované tradicionály mohli zpívat semiilegální *Berani*. Klidně při nedělním shromáždění, proč ne, pokud se najde odvážný farář, který to dovolí. Nikdy jsem si nepředstavoval, že by se jednou zpívaly za varhanního doprovodu jako standardizovaný protestantský chorál. Ale to už jde mimo mne a třeba je to dobře.“⁸⁰

Výjimečnost a nadčasovost jeho písní dokládají i slova Tomáše Najbrta: „Milošovy písně jsou zatím nepřekonané textově – a hudebně nestárnou.“ Podle Najbrta je navíc podstatné, že se se vymykají obecnému trendu nových písní tím, že nechávají zpěváku svobodu k nalezení vlastního vyjádření a nenutí ho do stádovitosti.⁸¹

To, jak byl Miloš Rejchrt i jeho písně takzvaně na indexu, ukazuje i následující příhoda Jiřího Grubera. Ten se stal členem nové redakce evangelického měsíčníku *Český bratr*, a v rámci této funkce se snažil seznámit církevní veřejnost s novými kytarovými písněmi. Jednou přinesl na redakční radu asi deset písní, a z nich byla pro svou bibličnost vybrána Rejchrtova píseň *Nemůžete ani chvíli se mnou bdít*. Ta byla, i s jmenováním autora, otištěna, náhodou ovšem v sedmém čísle, takže na obálce bylo číslo sedm a jako grafický prvek sedm koleček. To si však Ministerstvo kultury vyložilo jako odkaz na Chartu 77 a píseň vnímalo jako Rejchrtovu stížnost, že ho církev opustila, a že se rozešla s Chartou 77. Byl z toho velký problém, ministerstvo to řešilo se synodním seniorem (nejvyšším představitelem ČCE), šéfredaktor Jan Miřejovský musel rezignovat a celý časopis byl v ohrožení. Ale to, že píseň donesl do redakce Jiří Gruber, nikdo neprozradil, jinak by byl vyhozen ze školy.

80 ČUNDERLÍKOVÁ, Romana. Jak vzniká píseň. Výpověď tří muzikantů. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2017, (2) [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskybratr.cz/archives/13118>

81 NAJBRT, Tomáš. O písničkách a liturgii. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1996, (6) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/o-pisnickach-liturgii>

2.6 Svatopluk Karásek

Další velkou osobností zpěvníku Svítá je Svatopluk „Svát’a“ Karásek, autor textů 15 obsažených písní. Jeho životní příběh je také pozoruhodný. Narodil se roku 1942 a po studiu teologie působil jako diakon a farář v Hvozdnici a Novém Městě pod Smrkem, ale roku 1973 mu byl odebrán státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti. Poté vystřídal řadu zaměstnání, zejména působil jako kastelán na hradu Houska, na kterém organizoval řadu undergroundových setkání a koncertů. V roce 1976 byl zatčen a v rámci procesu se skupinou *The Plastic People of the Universe* byl uvězněn. Tento proces inicioval vznik Charty 77. Tu Karásek podepsal a žil v různých undergroundových komunitách, což ale přinášelo rostoucí tlak Státní bezpečnosti, až se nakonec rozhodl pro emigraci do Švýcarska, kde působil jako farář na sborech v Bonstetten, Hönggu a Curychu. Působil i v rádiu Svobodná Evropa. Kvůli rodině zůstal ve Švýcarsku až do roku 1996, kdy se vrátil do Prahy. Poté působil jako farář v Praze u Salvátora, poslanec i zmocněnec vlády pro lidská práva. Roku 2010 prodělal těžkou mozkovou mrtvici, ale přesto dále vystupoval s kapelou Svatopluk. Zemřel 20. 12. 2020.^{82 83 84}

Svatopluk Karásek byl nejen významnou osobností církve, undergroundu a politického dění, ale také nadaný autor písňových textů. Jeho písně zahrnují celou řadu poloh, od „lehčích“, spíše autobiografických žánrů (*Ženský ty jsou fajn; Hadovky smrduté*) po neotřelé, ale hluboce promyšlené teologické výpovědi, v podstatě zhudebněná kázání (*Návštěva v pekle; Podobenství o zrně a koukolu; Kázání o svatbě v Káni galilejské*). A tyto písně jsou pro svou originalitu i hloubku dodnes velmi populární.

Velmi silnými, ale výstižnými slovy popsal Karáskovu hudbu Přemysl Rut: „odřená kytara doprovázející třemi rozladěnými akordy hlas, který si se svým soundem věru starosti nedělá: zpívá prostě, co má jeho majitel na srdci, přesněji, co se mu z toho podařilo dostat do prajednoduchých veršů (...) jak je ta kytara nemohoucí, jak je ten zpěv nedisponovaný, jak je ta odrhovačka primitivní, jak jsou ty texty naivní – a jak je to všechno dohromady prachsakramentsky krásné a k tomu ještě

82 *Evangelický zpěvník*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7, str. 1056.

83 KARÁSEK, Svatopluk, Michal PLZÁK a Štěpán HÁJEK. *Víno tvé výborné: rozhovory*. Praha: Kalich, 1998. ISBN 80-7017-193-6.

84 Svatopluk Karásek (1942 - 2020). *Paměť národa* [online]. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/karasek-svatopluk-1942>

moudré a důvěryhodné.⁸⁵ „... text Karáskův (*Vy silní ve víře*) žádné stopy estetických záměrů nenese. Napůl knižní, napůl hovorový, zní pouze svou nepatetickou, spíš drzou otázkou, kterou tu nekladou „zástupy“, ale autor, bez ohledu na přílehavost k nápěvu, na kazatelský slovník či dokonce muzikantský styl. Není určen koncertnímu obecnstvu, ale jednomu každému, kdo je právě (roku 1970!) na doslech. Nemyslí na následky, natož na to, jak se jim vyhnout (...) Karásek nezpíval spirituály „stylově“: dostat do těla jejich rytmické citění se vůbec nepokusil, jejich harmonické bohatství omezil na základní funkce, vokálních improvizací nad základním nápěvem se nedopouštěl. Zpíval je z podstaty: jako duchovní písně. Neidentifikoval se s temperamentem ani se sociálními nadějemi jejich původních zpěváků, ale se smyslem příběhů, které je inspirovaly.“⁸⁶

2.7 Další významní autoři „svítákovek“

Ve zpěvníku Svítá je otištěno i 17 písní staršího bratra Miloše Rejcherta, Ludka (1939–2019). Byl to farář, historik, spisovatel a dramatik, a zároveň nejvýznamnější evangelický autor písní pro děti (vizte kapitolu 1 této práce). Působil i při přípravě bývalého Evangelického zpěvníku.^{87 88}

Bohdan Pivoňka (* 1940), autor 16 písní ve zpěvníku Svítá, působil nejen jako vikář a farář (Kšely, Svatouch, Praha), ale je významný i jakožto zakladatel, hlavní kaplan a koordinátor české vězeňské duchovní služby. Ve svých písních Pivoňka zpracovával mimo jiné téma viny, sebekritiky a pokání (*Vím, Pane, sám; Před tvou tváří, Pane*), čímž mířil i do řad sebespokojených a zabydlených křesťanů osmdesátých let. Druhou zmíněnou píseň napsal na „školku“ mládeže v Nosislavi, jež měla za téma právě pokání.^{89 90}

85 RUT, Přemysl. Ženský jsou fajnový a jiné duchovní písně: o spirituálech a době Sváti Karáská. *Universum: revue České křesťanské akademie*. 2021, **31**(1). ISSN 0862-8238, str. 40.

86 Tamtéž, str. 41.

87 REJCHRT, Luděk. Česká evangelická píseň od roku 1979 (osobní pohled jednoho písničkáře). In: *Jak bolí Bůh: Podněty biblické teologie pro liturgii*. Praha: EMAN, 1998. Rozpravy.

88 *Evangelický zpěvník*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7, str. 1074.

89 Tamtéž, str. 1071.

90 KEŘKOVSKÝ, Pavel. O písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: Evangelický samizdat – Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev

Zajímavou osobností je bezesporu i Štěpán Hájek (* 1960), který má ve „Svítáku“ 9 písní. Farářskou práci vykonával (a stále vykonává) po Horních Dubenkách v Brně-Husovicích. Dále byl zakladatelem a prvním šéfredaktorem měsíčníku *Protestant*, vyučuje na Divadelní fakultě JAMU v Brně a v Brně též organizuje řadu misijních setkání kombinujících bohoslužbu, divadlo, hudbu a výtvarné umění, například bohoslužby v klubu Desert. Napsal knihu pro děti *Jak Vosolbrčko cestoval* a s Michalem Plzákem vedli knižní rozhovory s Milošem Rejchrtem a Svatoplukem Karáskem.^{91 92}

Autor osmi písní, ale především všech nezaměnitelných ilustrací, je Štěpánův kolega Zdeněk Šorm (* 1959). Jako farář působil (a stále působí) po Soběslavi a Novém Městě na Moravě v Praze-Vinohradech. Ilustroval i řadu katechetických materiálů a působil jako výtvarný redaktor evangelického mládežnického časopisu *Bratrstvo*. Navíc je činný i jako řezbář a loutkář. Jeho kresby popsala Irena Škeříková takto: „Geniální zkratky teologie a vtipu, podané s laskavou shovívavostí k lidským slabostem, to jsou maličké černobílé kresbičky Zdendy Šorma, připravované nejen pro *Bratrstvo*.“^{93 94}

Štěpán Hájek se Zdeňkem Šormem založili kapelu *Lídl & Velík*, o níž byla řeč v kapitole 2.2 této práce.

Úctyhodné množství 31 písňových textů má ve zpěvníku *Svítá Jaromír Plíšek* (* 1955), který byl v osmdesátých letech členem evangelické skupiny *Ejhle*. Profesionálně působil jako rumunista, velvyslanec v Rumunsku, Moldavsku a v Maďarsku a náměstek ministra zahraničních věcí ČR, ale mimo to byl činný i v Českobratrské církvi evangelické jako vedoucí pracovník její Ústřední církevní kanceláře ČCE i člen synodní rady.⁹⁵

evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 111.

91 REJCHRT, Miloš. *O něco svobodnější: rozhovory*. Praha: Kalich, 2002. ISBN 80-7017-805-1.

92 *Evangelický zpěvník*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7, str. 1046.

93 ŠKEŘÍKOVÁ, Irena. Tak trochu ze zákulisí: o podzimním sjezdu. *Bratrstvo: evangelický časopis pro mládež*. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1995, **36**(10).

94 *Evangelický zpěvník*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7, str. 1085.

95 Tamtéž, str. 1071.

Devíti písněmi přispěl do zpěvníku také Jaromír Křivohlavý (* 1953), majitel stavební firmy RENESANCE, kurátor sboru ČCE v Třebenicích, aktivní též v Diakonii ČCE a Jeronýmově jednotě.⁹⁶

Další významnou osobností, která má ve zpěvníku Svítá 26 písní, je Tomáš Najbrt (* 1958). Na rozdíl od většiny ostatních zmíněných autorů je to profesionální hudebník, multiinstrumentalista, skladatel, dirigent, sbormistr, hudební historik i pedagog, hudbu studoval mj. v Herfordu v Německu. Vystupoval mimo jiné v evangelických skupinách *Berani* a *Ahoj*. Pochází sice z Církve bratrské a spolupracoval na tvorbě jejího zpěvníku, ale působí především v ČCE, od roku 1989 byl jejím celocírkevním kantorem. Jeho písně jsou melodicky, rytmicky i textově unikátní.^{97 98 99}

21 textů (převážně překladů afroamerických spirituálů) napsal Jiří Joran (vlastním jménem Jiří Vokurka) (1920–2011), druhý profesionální hudebník tohoto souhrnu, konkrétně operní a komorní pěvec a herec působící hlavně v Národním divadle, též spoluautor sbírky *Americká lidová poezie*. Mimo spirituálů překládal i operní libreta, kantáty a jiné písňové texty. Spirituály se v českém evangelickém prostředí rozšířily právě zásluhou jeho překladů, které byly velmi doslovné a básnické, ovšem často na úkor libozvučnosti a zpěvnosti, a tak postupně vznikaly jejich jednodušší a aktualizovanější verze.^{100 101}

A osobností, jež se od těch ostatních trochu odlišuje církevním prostředím i typem písní, je Bohuslav (Bob) Fliedr (* 1958). Do zpěvníku Svítá bylo zařazeno 7 jeho písní, jež jsou populární v řadě českých křesťanských církví a společenství. Původním povoláním byl kartograf, ale neoficiálně studoval filosofii a teologii. V devadesátých le-

96 *Evangelický zpěvník*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7, str. 1059.

97 NAJBRT, Tomáš. O písničkách a liturgii. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1996, (6) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangnet.cz/o-pisnickach-liturgii>

98 VEPŘEK, Karel. Pavel Klinecký a skupiny Ahoj a Pahoj. *Český rozhlas: Radioožurnál* [online]. 21. 10. 2008 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://radio-zurnal.rozhlas.cz/pavel-klinecky-a-skupiny-ahoj-a-pahoj-8005345>

99 *Evangelický zpěvník*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7, str. 1067.

100 Tamtéž, str. 1054.

101 BÁRTOVÁ, Kristýna. *Černošské spirituály a gospels v českém prostředí a jejich didaktické využití v literární výchově* [online]. Brno, 2019 [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/mkpre/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Zbyněk Fišer. str. 36 a 40–50.

tech v Bruselu vystudoval žurnalistiku a poté působil jako novinář v *Magazínu AD*, *Lidových novinách* a časopisu *Týden* i v redakci publicistiky České televize.¹⁰²

Mezi více než stovkou autorů písní ve zpěvníku *Svítá* je i 18 žen, ovšem jde převážně o (spolu)autorky textů nevelkého počtu písní. Výjimkou je například autorka mnohohlasých *Liturgických zpěvů* Dorothea Kellerová (* 1962).

102 Fliedr Bob. *Nakladatelství Petrov* [online]. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z: <http://www.ipetrov.cz/autor.py/W204>

3 Vznik a vývoj zpěvníku Svítá

Nové písně se dostaly do řady různých zpěvníčků (v podstatě každá mládež měla vlastní), mnohé z nich byly také otištěny v mládežnickém časopisu *Bratrstvo*, a synodní rada vydala postupně *Nové písně 1, 2 a 3*. Z těchto zdrojů se písně dostaly až do zpěvníku Svítá.^{103 104}

Nelze ale před líčením vzniku „Svítáku“ nezmínit jeho nejdůležitějšího předchůdce – *Novou píseň*. Jde totiž o zpěvník, který sice vznikl v podobné době jako zpěvník Svítá a překrývá se s ním i většinou písní, ale svým vznikem a přístupem se od více oficiálního „Svítáku“ výrazně lišil.

3.1 Samizdatový zpěvník *Nová píseň*

Původně nešlo o tištěný zpěvník, ale potají cyklostylovaný bezejmenný zpěvníček, který (slovy Pavla Hlaváče) vyrostl z „naléhavé, přímo duchovně-společenské potřeby“¹⁰⁵. Jeho editoři se hned zpočátku shodli, že nebude nijak redigován, bude otevřený a budou do něho přidávány písně, které mládež přijme za své a bude je ráda zpívat.¹⁰⁶

Označení zpěvníček je skoro až nadnesené, bylo to několik listů papíru bez not, sešroubovaných bílými nebo průsvitnými plastickými kancelářskými šrouby v tvrdých papundeklových deskách. Sestavovali ho v sedmdesátých letech (přesná data je nejistá) faráři Jan Keller, Bohdan Pivoňka a Pavel Hlaváč na faře v Proseči. Z porůznu sehnáných předloh písní byly vybrány ty mezi mladými lidmi „živé“, a ty pak Bohdan Pivoňka přepsal perličkovým psacím strojem na blány a Pavel Hlaváč vytiskl na seniorátním cyklostylu. Cyklostylované listy byly pak v Jimramově různými skupinkami mládeže rozřezány a srovnány podle čísel písní, přidaly se desky a distanční podložky, hřbet se sli-soval mezi dva hranoly pomocí šroubů a Jan Keller pak vzniklé svazky

103 REJCHRT, Luděk. Česká evangelická píseň od roku 1979 (osobní pohled jednoho písničkáře). In: *Jak bolí Bůh: Podněty biblické teologie pro liturgii*. Praha: EMAN, 1998. Rozpravy. str. 54.

104 KEŘKOVSKÝ, Pavel. Chystá se nový zpěvník. In: *Jak bolí Bůh: Podněty biblické teologie pro liturgii*. Praha: EMAN, 1998. Rozpravy. str. 78.

105 HLAVÁČ, Pavel, Bohdan PIVOŇKA, Jan KELLER a Pavel KALUS. Zpěvníček křesťanské mládeže - *Nová píseň*. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 92.

106 Tamtéž, str. 94.

provrtal ruční vrtačkou. Nakonec byl zpěvník sešroubován plastickými šrouby, které byly moc dlouhé, a tak se musily uštípávat.¹⁰⁷

Bylo zhotoveno 400 kusů, jež byly pak rozvezeny do okolních sborů i jednotlivcům, kteří o ně projevíli zájem. První vydání mělo 52 písní, ale postupně bylo doplňováno nově vzniklými písněmi až do finálního počtu 143. Dodatky se rozesílaly podle objednávek, a každý si již musel nové písně doplnit sám. Jak stránek přibývalo, distanční podložky se vyhazovaly.¹⁰⁸

Roku 1981 se Jan Keller pustil do přepisování tohoto zpěvníku a jeho doplňování o noty a akordy. Notový zápis napsal ručně a pak mezi něj na stroji dopisoval text. Zpěvník také doplnil o dalších 7 písní a plánoval ho nafotit na kinofilm a namnožit na dokumentovém papíře.¹⁰⁹

Pod vlivem holandské evangeličky Mevrouw Hebe Kohlbrugge jezdili z Holandska do Československa studenti teologie a mladí faráři. Dva z nich, Henri Veldhuis a Jan Kraaijeveld, se na Zbytově domluvili s Pavlem Kalusem a Janem Kellerem, že se vedle dalších publikací pokusí v Holandsku vydat i tento zpěvníček. A tak ho Jan Keller se svou dcerou Magdalenou rychle dopsali, aby mohl být odvezen do Holandska. Posledních 19 písní dokonce nebyl čas psát na psacím stroji, a tak byly sepsány rukou. Nestihl se tudíž dořešit ani název nebo grafika. (Editoři zpěvníku se neshodnou, jestli to, že v něm nebyli uvedeni autoři písní, bylo způsobeno snahou je krýt, nebo právě tímto spěchem.) Peter Morée musel v Holandsku obhájit, proč je ve zpěvníku píseň *Bud' tobě sláva*, když je i v jiných oficiálně vydaných zpěvnících, a také dal zpěvníku název *Nová píseň*.¹¹⁰

Celkem 6000 výtisků zpěvníku vytiskla v červnu 1987 firma Complement – Grafisch Serviceburo v Hoornaaru a celkovou částku 18245,62 guldenů zaplatil fond Glaube in der 2. Welt.¹¹¹

107 HLAVÁČ, Pavel, Bohdan PIVOŇKA, Jan KELLER a Pavel KALUS. Zpěvníček křesťanské mládeže - Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 91–95.

108 Tamtéž, str. 94–95.

109 Tamtéž, str. 95.

110 Tamtéž, str. 91–92 a 96–97.

111 Faktura za výrobu zpěvníků *Nová píseň* In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 119–120.

Zpěvníky pak byly postupně pašovány do Československa (pro utajení v černých igelitových pytlech na odpadky, které se ale v té době v ČSR ještě nepoužívaly, a tak byly paradoxně spíše nápadné). Otec Pavla Kaluse Vladimír (farář bez souhlasu) sestrojil síť far a domácností, které v noci přijímaly zásilky z Holandska a jako podnikový řidič jezdil po celé republice a rozesílal zpěvníčky s vymyšleným odesílatelem z různých pošt.¹¹²

Význam a výjimečnost tohoto zpěvníku dokládají slova Pavla Keřkovského a Pavla Hlaváče: „S odstupem času smíme říci, že zpěvníček *Nová píseň* byl darem, který v osmdesátých letech minulého století spadl z nebe jako mana.“¹¹³ „Tento „útlý kancionál“ byl na konci sedmdesátých a po celá osmdesátá léta mezi mládeží zpěvníkem nejoblíbenějším. Jsem přesvědčen, že sehrál v prostředí (nejen) evangelické mládeže velmi pozitivní, ano, přímo konfirmační roli.“¹¹⁴

3.2 Vznik zpěvníku *Svítá*

Jiří Gruber, hlavní editor zpěvníku *Svítá*, byl ovšem podle svých slov vznikem *Nové písně* trochu zaskočen, v téže době měl totiž v plánu v podstatě to samé, ale na oficiálnější úrovni a ve větším rozsahu.

Jiří Gruber pochází z Prahy. Vystudoval teologii, ale když se ucházel o první kazatelské místo v Brně, neobdržel státní souhlas k výkonu duchovenského povolání, mimo jiné protože zpíval v kapele *Berani* (zminěné v kapitole 2.2). Proto vystřídal několik civilních zaměstnání. V době vzniku zpěvníku *Svítá* už ovšem sloužil v Kloboukách u Brna, kde po revoluci spoluzaložil *Betlém*, druhé středisko obnovené Diakonie ČCE. Později působil ve sboru Brno I a (od roku 2022) v Hustopečích

112 HLAVÁČ, Pavel, Bohdan PIVOŇKA, Jan KELLER a Pavel KALUS. Zpěvníček křesťanské mládeže - *Nová píseň*. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 96–97.

113 KEŘKOVSKÝ, Pavel. O písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: *Evangelický samizdat – Nová píseň*. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 99.

114 HLAVÁČ, Pavel, Bohdan PIVOŇKA, Jan KELLER a Pavel KALUS. Zpěvníček křesťanské mládeže - *Nová píseň*. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5, str. 92.

u Brna a Nikolčicích. Byl též seniorem brněnského seniorátu a předsedou synodu (nejvyššího orgánu) ČCE.^{115 116}

Už jako mládežník a začínající farář byl velmi aktivní a činorodý. Byl členem redakce evangelického měsíčníku *Český bratr* i šéfredaktor mládežnického časopisu *Bratrstvo*. Jako předseda Poradního odboru pro confirmované brněnského seniorátu přes deset let pořádal hojně našťěvované „školky“ mládeže i jiné mládežnické aktivity. A byl i členem celocírkevního Poradního odboru pro confirmované a zástupcem mládeže na synod.

V rámci těchto funkcí se Jiří Gruber zabýval myšlenkou sestavení oficiálního zpěvníku nových písní. Věděl sice, že v tehdejší situaci je to nemyslitelné, ale říkal si, že by stálo za to to aspoň zkusit připravit. Pod jeho vedením tedy vznikla tzv. zpěvníčková komise, která na přípravě takového zpěvníku intenzivně pracovala, jak dokládá například dopis Ester Čaškové Jiřímu Gruberovi z listopadu 1984, obsažený v přílohách této práce jako Obrázek 20.

A aby byla tato idea „posvěcena“ celou církví, rozhodl se, že ji přednese přímo na zasedání XXIV. synodu, který se konal 20. - 23. listopadu 1985 v Praze-Vinohradech. Zpětně to zdůvodnil následovně: „zjistil jsem, že když synod něco usnese, většinou to pak církev nějak udělá.“

Na základě jeho návrhu bylo synodem přijato následující usnesení: „Synod ukládá synodní radě, aby ve spolupráci s poradním odborem pro confirmované připravila a vydala v co nejkratší době zpěvník, který by sloužil při setkávání mladých věřících lidí a shrnoval to nejlepší z tvorby nových křesťanských písní z posledních let.“¹¹⁷ Fotografie tohoto usnesení je obsažena v přílohách této práce jako Obrázek 19.

Celocírkevní Poradní odbor (pod vedením Jana Čapka) tedy dostal za úkol sestavit nový zpěvník, a za tímto účelem oficiálně jmenoval onu zpěvníčkovou komisi. Její hlavou se jakožto iniciátor i nejaktivnější realizátor této ideje přirozeně stal právě Jiří Gruber.

115 f. Jiří Gruber. *Evangnet: nezávislý evangelický portál* [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/100-jiri-gruber>

116 VALKOUNOVÁ, Nataša. Diakonie? Vstupel: "Betlém" v Kloboukách u Brna. *Bratrstvo: Evangelický časopis pro mládež*. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1995, **36**(4), str. 59.

117 XXIV-synod-CCE-1985: USNESENÍ 24. SYNODU ČESKOBATRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ (20. - 23. 11. 1985). In: *Interní stránky Českobratrské církve evangelické: Ústřední církevní archiv* [online]. [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://ustredicce.e-cirkev.cz/ustredni-cirkevni-kancelar/agenda/archiv/>

Komise byla ekumenická (jejím členem byl mimo jiné současný patriarcha Církve československé husitské Tomáš Butta) a scházela se v budově ústředí ČCE v Jungmannově ulici v Praze. Její práce byla podpořena i Ekumenickou radou církví. Čítala přibližně deset lidí, v průběhu se ovšem její složení měnilo. A postupnou změnu poměrů na sklonku totality dokazuje i to, že na jaře roku 1989 byl k redakční práci přizván i Miloš Rejchrt, do té doby „persona non grata“.^{118 119}

Jak se píše v předmluvě zpěvníku, cíl komise byl „skromný, byť pracovníčně náročný: shromáždit písně, které se v církvi zpívají hlavně mezi mladými lidmi a které vznikly převážně v posledních třech desetiletích.“¹²⁰

Komise nejdříve shromažďovala různé do té doby vzniklé oficiální i neoficiální zpěvníky, ale i další písně vzniklé i mimo ČCE. Sešlo se okolo 1500 písní, z nichž pak bylo nutno vybrat ty nejlepší. Nehodnotila se zpívanost písní na sborech, ale jejich (subjektivně vnímaná) kvalita.¹²¹

Proces výběru popsal Jiří Gruber následovně: „scházeli jsme se každý měsíc (...) a procházeli jsme ty zpěvníky, jak jsme je měli, zazpívali nebo zahráli jsme si ty písně (...) a měli jsme pětistupňovou stupnici – jednička byla výborná, dvojka byla dobrá, ale není to dokonalé, trojka byla nevím, čtyřka byla nevhodná, nebo špatná, nepovedená nebo příliš jednoduchá, a pětka byla, že pro náš zpěvník to není. Že to nehodnotíme, ale prostě je to jiný typ, který tam dávat nebudeme.“

Jak popsal další člen komise Jaromír Plíšek, „přebírat, vážit a třídit bylo velikým dobrodružstvím: kde to pravdivé, sdělné a ryzí převažuje nad příměsí sebevědomého beranství, náboženského rutinérství, intelektuálské nezájímavosti, farářské pseudopoetiky nebo vlezlého manipulátorství, a kde je tomu naopak? Troufl bych si trochu provokativně říct, že všechny rozhovory a setkání, ke kterým při té práci došlo, měly svůj význam, i kdyby pak vůbec žádný zpěvník nevyšel.“¹²²

118 REJCHRT, Miloš. Vzpomínky evangelických mluvčích Charty 77. In: HLAVÁČ, Pavel, Pavel KEŘKOVSKÝ a Peter MORÉE. *Cesta církve VIII*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2017. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-68-4, str. 131.

119 GRUBER, Jiří, ed. *Svitá: křesťanské písničky (nejen) pro mládež*. 3. vyd., (reedice druhého doplněného vydání). Praha: Kalich, 2002. ISBN 80-7017-745-4, str. 7.

120 Tamtéž, str. 5.

121 Tamtéž, str. 5–7.

Jiří Gruber i jiní členi „zpěvníčkové komise“ mezitím komunikovali s autory písní a získávali od nich revidované notové zápisy i texty vybraných písní (to ukazují Obrázek 21 a Obrázek 23). Nebo byly listy s těmito písněmi vytrhány ze shromážděných zpěvníků.

Dále bylo potřeba tyto (často velmi nekvalitní) zápisy přepsat, aby se s nimi dalo dále pracovat. Jiří Gruber byl předem domluvený s mládežníky, kteří se na tuto práci hodili, a průběžně sháněl další, a to jak na akcích (především na Poradě mládeže v Kobylisích), tak skrze ohlášky na bohoslužbách. Takto získaní dobrovolníci byli pečlivě zaučeni a obdrželi na zkoušku tři písně, doplněné vzorem a podrobnými písemnými instrukcemi k postupu přepisování, požadované formě výstupu i způsobu předání (Obrázek 22).

Do předem dané osnovy se podle vzoru krasopisně přepsaly noty a text první sloky, a následně se na stroji doplnil text dalších slok. Podobu takového výsledného opisu ukazuje Obrázek 24.

Jedna z „přepisovatelek“ Marta Procházková tuto práci zpětně hodnotí následovně: „Gruber to měl perfektně zorganizované, že to neviselo na malé skupince lidí. Bavilo mne to, cítila jsem, že mohu svým nadáním pomoci na velkém díle, ač jsem měla pocit, že se toho zpěvníku vzhledem ke všem průtahům a komplikacím nedočkáme.“

Tím vznikl prototyp zpěvníku, který komise dále procházela, revidovala svůj výběr a ještě doplnila nějaké další písně, kánony a liturgické zpěvy. Většina písní také prošla melodickými úpravami. Jak napsal Jaromír Plíšek Jiřímu Gruberovi v dopise z 15. 7. 1986, šlo z většiny o „kosmetické úpravy“ (drobná úprava akordů či frázování), ale skoro u pětiny písní bylo kvůli transpozici nebo jiné výraznější změně nutno zcela přepsat notový zápis.

Dále se řešila formální úprava zpěvníku. Písně byly kvůli jednoduchosti jejich vyhledávání seřazeny podle incipitu, tj. podle prvních slov textu. Ještě důležitější ale bylo, aby písně začínaly nahoře na stránce a byly uspořádané tak, aby se během zpěvu nemusel obrátit list. Proto bylo v několika případech abecední pořadí porušeno. Do volných míst pak byly vloženy ilustrace Zdeňka Šorma, který byl rovněž členem komise.

122 PLÍŠEK, Jaromír. Ad Zklamání (Protestant 6/93): Může za to Kafka. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1993, (7) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/ad-zklamani-protestant-693>

Velká otázka zněla, jestli u písní uvádět jména autorů, ač je ve většině případů komise znala. Ale bylo jasné, že pokud existuje nějaká možnost zpěvník v tehdejší době vydat, tak pouze bez jmen jako Miloš Rejchrt nebo Svatopluk Karásek (Jiří Gruber to navíc zdůvodnil paralelou s kancionály Jednoty bratrské, jež byly rovněž anonymní). Tento nedostatek se po revoluci nestihl napravit, a tak první vydání jména autorů neobsahovalo.

Zpěvník byl tedy odevzdán na synodní radu, ale ta nenašla odvalu předložit ho ministerstvu kultury ke schválení, což byla nutná podmínka pro vydání. A paralelně po ČCE zaznívaly názory, že vůbec nemá smysl zpěvník vydávat, že jde o časově podmíněné písně, které za deset let nikdo nebude zpívat, a že tedy evangelická církev takový zpěvník nepotřebuje.

Jiří Gruber tedy chtěl ukázat „že ty písně nejsou vycucané z prstu, i když to třeba vypadá, že je to nějaké básnické nebo poetické dílo, ale že každá ta píseň je dobře biblicky podložena.“ A tak v rámci zpěvníkové komise vznikly asi čtyři konkordanční skupiny. Ty si rozdělily písně a ke každé z nich přidaly biblické citáty, z nichž píseň vychází nebo jež se v ní odráží. Byl vypracován i rejstřík, aby bylo možné si třeba při tvorbě zamýšlení na určitý biblický text najít, které písně se k němu hodí.

Zpěvník byl dokončen akorát v době Sametové revoluce, když se otevřela možnost ho vydat. Jiří Gruber zpětně hodnotil, že paradoxně zpěvníku prospělo to, že byl tvořen za normalizace, kdy sice nemohl být vydán, ale zase na něj jeho editoři měli mnohem více času a klidu, než po revoluci, kdy se každý z nich pustil do řady jiných najednou možných aktivit („Kdybychom to byli neudělali za normalizace, tak jsme to neudělali nikdy.“).

Když tedy zpěvník naráz mohl vyjít, bylo potřeba dotáhnout několik posledních věcí, především vymyslet nějaký neutřelý název. Objevil se návrh, aby se zpěvník jmenoval podle své první písně, tedy *Aj kamení volati bude*, ale to editorům nepřišlo vhodné. Nakonec zvítězil jednoslovný a nadějný název *Svítá* podle populární písničky *Svítá novejši den* od Jaromíra Plíška.

Jiří Gruber ještě vzpomíná, jak symbolické a do té doby nepředstavitelné bylo, že se poslední schůzky zpěvníkové komise zúčastnil i Miloš Rejchrt a Svatopluk Karásek (který se vrátil ze Švýcarska).

Finální zpěvník tedy byl (stále v onom mládežníky opsaném rukopisu) předán synodní radě a nakladatelství Kalich. Ohledně technického

provedení zpěvníku měli jeho editoři dost jasnou představu (formát A5, papír s nižší gramáží, šitá vazba a ohebné omyvatelné desky, přečnívající přes formát tak, aby chránily okraje stránek), kterou nakladatelství prezentovali, to však kvůli údajné přílišné nákladnosti této verze domluvilo s tiskárnou výrazně méně kvalitní brožovanou verzi, a ač editoři protestovali, bylo jim sděleno, že jiná možnost není.¹²³

3.3 Diskuze nad stavem prvního vydání

Evangelická veřejnost sice nový zpěvník přijala s velkým nadšením, ale o to vášnivější a sarkastičtější byla jejich kritika jeho nedostatků nebo naopak reakce jeho editorů a obhájců, jak nám dokládají dobové články z církevního časopisu *Protestant*.

Jan Amos Dus ve svém článku *Neberte nám staré písně* kritizoval nová a podle něj necitlivá přebásnění spirituálů, konkrétně posun od *Neberte nám starou víru k Zachovej nám víru dobrou* (Svítá 389), kde se podle něj vytrácí jak pokorná úcta k minulosti a předchozím generacím věřících, tak osobní závažnost víry, a posun od *Já šaty mám k Obléká nás*, kde zase kritizuje přílišnou teologizaci a zduchovňování původně „úsměvně jednoduché až prostinké, ale obdivuhodně jednoznačné výpovědi o nebesích“. Autor článku tedy navrhuje, aby byla nová přebásnění zařazena do zpěvníku, ale až po původnější a originálu podobnější verzi. Na závěr vysvětluje své stanovisko: „Tato kritika nechce snižovat zpěvník jako celek. Právě naopak. Právě v očekávání, že tento zpěvník bude pro své nepopíratelné kvality užíván ještě dlouho v příštím tisíciletí, má smysl starost o to, aby nebyl příliš a zbytečně posunut (ne-li překroucen) význam některých písní v něm uvedených.“¹²⁴

Oproti tomu Pavel Klinecký ve svém článku *Znovu Svítá* s tímto „neporozumivým článkem“ nesouhlasil, a chválil „nové verze textů, kvalitní po obsahové i formální stránce, na místě starších nemotorných, zato vžitých překladů“.¹²⁵

123 PLÍŠEK, Jaromír. Ad Zklamání (*Protestant* 6/93): Může za to Kafka. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1993, (7) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangnet.cz/ad-zklamani-protestant-693>

124 DUS, Jan A. Neberte nám staré písně. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1993, (7) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangnet.cz/neberte-nam-stare-pisne>

125 KLINECKÝ, Pavel. Znovu Svítá. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1994, (4) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangnet.cz/znovu-svita>

Největší diskuze se ovšem strhly ohledně technického provedení zpěvníku. První z nich odstartoval přílehavě nazvaný článek *Zklamání* od Michaela Dusa, který mimo jiné napsal, že špatný stav zpěvníku symbolizuje stav celé ČCE. Na to zareagoval Jaromír Plíšek (jeden z editorů zpěvníku a zároveň i člen synodní rady ČCE) a napsal, že s tímto zklamáním souzní. Za špatným stavem zpěvníku podle něj stojí především „notorický amatérismus v organizační a technické oblasti“ v rámci církve, tzn. že práci, pro kterou by byla potřeba řada profesionálních odborníků, dělá pár obětavých dobrovolníků s jasně zadanými úkoly, a výsledek je tak závislý na jejich schopnostech a časových možnostech. To nutně není špatně, ale k zvýšení efektivity církevních projektů by byla potřeba radikální změna systému. A nepomáhá ani „dobře míněná, ale špatně mířená kritika“, která se neobtěžuje s vyhledáváním faktů a hned hledá za ve skutečnosti nahodilými ději něčí špatný záměr.¹²⁶

Svůj článek uzavřel tím, že „mnoho věcí na synodní radě, stejně jako leckde jinde v církvi i mimo ni, je stále zmitáno víry kufkovsky nahodilých a neuchopitelných dějů. (...) Nemá smysl vidět zlé úmysly tam, kde není vůbec možno žádné úmysly se zárukou dotáhnout do konce. Je to stejná ztráta času, jako kdybychom se pokoušeli vyčíst nějaká tajemná poselství z kličkování vozidla s porouchaným řízením. Řízení je zkrátka potřeba spravit – leda bychom v jízdě s vadným (z)řízením dávali přednost pro to, že je zábavnější a poskytuje větší prostor pro různá milá i nemilá překvapení. (...) Kdo za to tedy může? Jediná poctivá odpověď je: Franz Kafka. Koho taková odpověď neuspokojuje, může uvažovat nad tím, zda a jak zlepšit v církvi organizační struktury, a také kde do nich sehnat potřebné odborníky, manažery a peníze na jejich přiměřené platy.“¹²⁷

Na tento odvážný příměr zareagovali v následujícím čísle *Protestantu* hned dva přílehavě nazvané články: *Nemůže za to Kafka* od autora původního článku Michaela Dusa a *Návrh na vyloučení Franze Kafky z církevních vytáček* od Tomáše Hančila. Michael Dus smířlivě psal, že z vlastní zkušenosti ví, jak těžké je kvalitně vydat knihu, ale zároveň poukázal na to, že obviňování církevního systému z kufkovské nahodilosti

126 PLÍŠEK, Jaromír. Ad *Zklamání* (Protestant 6/93): *Může za to Kafka*. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1993, (7) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/ad-zklamani-protestant-693>

127 Tamtéž.

úplně nesedí: „To vozidlo mělo značku StB, bylo řízeno dálkově ministerstvem vnitra a ministerstvo kultury dodávalo pohonné hmoty. Synodní rada ve vozidle více či méně ochotně jela a s ní část ČCE. Necelé tři roky potom, co platí nové dopravní předpisy, tento organizační vrak neukočíruje ani nejlepší řidič.“¹²⁸

A Tomáš Hančil byl ve svém článku ještě kritičtější. Ostře kritizoval Jaromíra Plíška, že „nevhodně míší“ stav církve s kařkovskými vizemi, čímž se alibisticky zřiká odpovědnosti synodní rady (jejíž je sám členem) za stav zpěvníku a naznačuje, že za něj nikdo odpovědný není, což by ovšem zase znamenalo, že synodní rada selhala, když nikoho odpovědného nenašla.¹²⁹

Podobná diskuze proběhla o několik čísel později, kdy v tradiční rubrice *Hutně a chutně* autor (označený jen jako Š.) v porovnání s novým katolickým zpěvníkem *Hosana*, který je „příjemný na pohled, praktický pro běžné užívání (menší, lehký, s omyvatelnými deskami), polygraficky na vysoké úrovni“ označil zpěvník Svítá za „mastodonta plného chyb a omylů“.¹³⁰

Proti tomu se ozval Pavel Klinecký, který ve svém článku *Znovu Svítá* sice uznal dílčí chyby zpěvníku, ale upozornil na kontext jeho vzniku, v jehož rámci „zůstává Svítá mimořádnou kvalitou“ a vyzval anonymního autora, aby zpěvníku Svítá „nespravedlivě či banálně“ nenadával.¹³¹

V bezprostřední reakci tedy autor (tentokrát podepsaný jako Šopén Hauer) vyznal své sympatie ke zpěvníku Svítá a vděčnost jeho tvůrcům, ale také obsáhle vyjmenoval různé chyby, které nelze jen tak pominout kontextem jeho vzniku (překlepy, pravopisné chyby, chybná nebo vynechaná slova, špatné notové záznamy a kytarové značky, „zmatené roz-

128 DUS, Michael. Nemůže za to Kafka. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1993, (8) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangnet.cz/nemuze-za-kafka>

129 HANČIL, Tomáš. Návrh na vyloučení Franze Kafky z církevních vytáček. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1993, (8) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangnet.cz/navrh-na-vyloucení-franze-kafky-z-cirkevních-vytacek>

130 Hutně a chutně 2/1994. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1994, (2) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangnet.cz/hutne-chutne-21994>

131 KLINECKÝ, Pavel. Znovu Svítá. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1994, (4) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangnet.cz/znovu-svita>

hození“ obrázků do textu, výběr neužívaných názvů známých písní, vadný tisk, nekонтрастní ilustrace, špatná vazba a dvojí druh papíru).¹³²

3.4 Další vydání

Většina těchto nedostatků byla napravena v druhém vydání z roku 1999. To připravila farářka Irena Škeříková (1958–2012; působila postupně ve Škvorci, Praze-Uhřetěvesi, Praze-Nuslích a nakonec jako spirituálka Evangelické akademie v Praze). Jiří Gruber už se redakčních prací neúčastnil, protože byl plně zaměstnán farářskou prací v Kloboukách u Brna, ale s jejich postupem souhlasil.¹³³

Druhé vydání realizovalo opět nakladatelství Kalich, ovšem v původně zamýšleném technickém provedení. Další významnou změnou bylo doplnění jmen autorů u většiny písní a přidání rejstříku českých autorů. Na základě rozhodnutí Celocírkevního odboru mládeže ČCE jinak zůstal obsah zpěvníku stejný, pouze byly přidány původní české texty spirituálů Jiřího Jorana a některé originální německé texty. Slavnostní uvedení tohoto vydání proběhlo ve sboru ČCE v Nuslích.^{134 135}

Při příležitosti tohoto druhého vydání napsal filosof a publicista Erazim Kohák v mládežnickém časopise *Bratrstvo* velmi hezký alegorický text *Jakže vznikl Svíták?*¹³⁶, který je obsažen v přílohách této práce jako Příloha 38.

Zpěvník byl dále vydán v letech 2002, 2008 a 2014; mimo drobné opravy bez dalších změn.

132 KLINECKÝ, Pavel. Znovu Svítá. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1994, (4) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/znovu-svita>

133 f. Irena Škeříková (zemř.). *Evangelnet: nezávislý evangelický portál* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/210-irena-skerikova>

134 GRUBER, Jiří, ed. *Svítá: křesťanské písničky (nejen) pro mládež*. 3. vyd., (reedice druhého doplněného vydání). Praha: Kalich, 2002. ISBN 80-7017-745-4, str. 9.

135 Druhé vydání zpěvníku Svítá. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 2000, (1) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/druhe-vydani-zpevniku-svita>

136 KOHÁK, Erazim. *Jakže vznikl Svíták?*. *Bratrstvo: evangelický časopis pro mládež*. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1999, **40**(10), str. 21.

3.5 Zahrnutí „svítákovek“ do Evangelického zpěvníku

Po zpěvníku Svítá vznikly i dvě vydání oficiálního Evangelického zpěvníku (zmníněné už v kapitole 1.2 této práce), do nichž se část „svítákovek“ dostala. V roce 2000 to byl *Evangelický zpěvník (dodatek)*, do něž byly už na začátku vybrány některé písně ze zpěvníků Svítá a Buď Tobě sláva, jež tvoří výraznou část jeho obsahu; jde například o písně *Díky, Odpušť*, nebo *Kristus je má síla*. Jak ve své práci popsala Eliška Pospíšilová, „rozhodujícím prvkem při začleňování písní do Dodatku se nakonec stala jejich sdělnost a bohoslužebná vhodnost. Příliš mnoho oblíbených písní ze zpěvníku Svítá bylo shledáno příliš subjektivními – pro bohoslužby se hodí více písně vyznávajícího shromáždění.“^{137 138}

Větší změnu ovšem přinesl *Evangelický zpěvník* z roku 2021. Do něj byly zahrnuty „písně nejstarší i zcela současné, dlouho tradované i nově vytvořené. Všechny byly podrobeny tříbení a společnému hodnocení, aniž jsme dávali přednost některému ze žánrů či hudebních stylů.“¹³⁹

Tímto procesem se do něj dostalo 93 písní ze zpěvníků Nová píseň a Svítá, což je více než desetina jeho obsahu – ale toto číslo zahrnuje nejen řadu klasických „svítákovek“ a „prorockých“ písní (např. *Jen ty, Pane můj; Kázání o svatbě v Káni Galilejské; Hosana; Hříchy; Otevřete brány hradeb kamenných; Pjijď již, pjijď Duchu stvořiteli; Vítr se ztiší; De profundis; Babylon; Báječnej bál*), ale i zpěvy z Taizé a další žánry ve „Svítáku“ obsažené. Naopak písně jako *Jericho, Posila na cestu*, nebo *V nebi je trůn* se do Evangelického zpěvníku nedostaly. Nejvíce písní ze zpěvníku Svítá obsahuje první část EZ *Bohoslužba v Bibli*, a dále kapitoly *Vyznání vin a přijetí odpuštění, Velikonoce a Naděje Božího království*.¹⁴⁰

137 POSPÍŠILOVÁ, Eliška. *Utváření Evangelického zpěvníku Českobratrské církve evangelické*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Evangelická teologická fakulta, Katedra církevních dějin. Vedoucí práce Peter Morée, str. 57.

138 DUS, Jan A., Jan BALCAR a Lydie HÄRTELOVÁ. Recept na duchovní píseň neexistuje. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1998, (9) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/recept-na-duchovni-pisen-neexistuje>

139 *Evangelický zpěvník*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7, str. 11.

140 KEŘKOVSKÝ, Pavel. Evangelický zpěvník 2021. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 2022, (2) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-

Podle Tomáše Trusiny písně jako *Bojujte, bojujte dál* nebo *To já, ó Pane můj* částečně vyplňují mezery po písních ze starého EZ, povzbuzujících k následování a boji se zlem, které se ale do nového EZ nedostaly, nebo v nich tento rozměr byl novým přebásněním oslaben až zcela vynechán.¹⁴¹

Tvorbu EZ a zařazování některých písní ovšem zkomplikovala aktuální problematika autorských práv, jak popsala Michaela Kopecká, jež měla tuto agendu na starost: „Vzhledem k tomu, že vydání nového evangelického zpěvníku je nakladatelský počín, kterým bude docházet k rozmnožování a rozšiřování velkého množství autorských děl, je třeba, aby autoři, případně jejich dědici, na základě licenční smlouvy umožnili ČCE zákonné užití svého díla. V případě užití děl zahraničních autorů je třeba i od nich získat příslušné oprávnění. Při udělování licenčních oprávnění by si autoři měli též uvědomit, zda neuzavřeli smlouvu s kolektivním správcem (v případě skladatelů a textařů se jedná o Ochranný svaz autorský - OSA), a též zda v minulosti neuzavřeli v souvislosti se svým dílem licenční smlouvu nakladatelskou, kterou by třetí osobě poskytli výhradní licenci k užití svého díla. V takovém případě by musela ČCE získat od těchto nositelů majetkových autorský právo příslušná oprávnění.“¹⁴²

To přináší nejen komplikace organizační, ale také finanční; u písní, jejichž nápěv je převzat od slavných světových autorů, jako je Bob Dylan (*Úterý končí středou*), Paul McCartney (*Víru nám dej*) nebo Andrew Lloyd Weber (*Posila na cestu / Apoštolská*), by bylo získání autorských práv natolik náročné, že by to celý zpěvník prodražilo nad únosnou mez. Proto se tyto písně do zpěvníku nedostaly.

3.6 Současný stav (nemožnost dalšího vydání)

A ze stejného důvodu není možný ani další dotisk zpěvníku Svítá, minimálně ne v jeho současné podobě.

Člen současného vedení ČCE Jiří Schneider k tomu v květnu 2021 napsal: „Když jsme loni v únoru v synodní radě zvažovali, zda a za ja-

4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/evangelicky-zpevnik-2021>

141 TRUSINA, Tomáš. Otázky nad novým Evangelickým zpěvníkem. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 2023, (4) [cit. 2023-05-04]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <https://protestant.evangelnet.cz/otazky-nad-novym-evangelickym-zpevnikem>

142 KOPECKÁ, Michaela. Nový evangelický zpěvník a autorské právo. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2017, (10) [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskybratr.cz/archives/15061>

kých podmínek by byla možná reedice posledního vydání, narazili jsme na možné právní překážky. Od doby, kdy zpěvník Svítá spatřil světlo světa, se totiž podstatně zpřísnila ochrana autorských práv. Uvědomili jsme si, že příprava reedice, která by splnila aktuální podmínky autorského práva, by byla časově i finančně náročná, a to zejména u písní převzatých ze zahraničí. Poptávka po tištěném zpěvníku ukazuje, že mobilní aplikace není pro každého a pro každou situaci. Je nám jasné, že zpěvník v „cestovním vydání“ najde své uplatnění při různých příležitostech. Uložili jsme si začít pracovat na přípravě takového zpěvníku také s využitím vhodných písní z připravovaného nového zpěvníku, u nichž budou autorské licence vyřešeny. Je mezi nimi stovka písní ze zpěvníku Svítá i řada písní nových. Musím ale doznat, že jsme v době pandemických omezení zatím nic neudělali, naše síly jsou napřeny k dokončení příprav a vydání nového zpěvníku v tomto roce.“¹⁴³

143 SCHNEIDER, Jiří. ...ještě svítá?. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2021, (5) [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskybratr.cz/archives/24897>

4 Zpěvník Svítá očima dnešní evangelické mládeže

Od historie se tak tato práce dostává k současnosti, konkrétně k tomu, jak je zpěvník Svítá vnímán současnou mládeží Českobratrské církve evangelické.

Informace byly získávány sociologickým průzkumem, o jehož zásadách pojednává následující kapitola.

4.1 Teorie a praxe kvantitativního výzkumu

Obecně řečeno, „výzkum označuje kreativní systematickou činnost zaměřenou na rozšíření našich znalostí.“¹⁴⁴

Rozlišujeme dvě výzkumné strategie, jimiž je kvantitativní a kvalitativní výzkum. Kvalitativní výzkum se snaží vysvětlit sociální jednání pomocí subjektivních významů aktérů, kdežto ten kvantitativní se zaměřuje na odhalení zákonitostí pomocí měření a popisu vztahů různých proměnných.¹⁴⁵ Vzhledem k tomu, že tato práce využívá převážně kvantitativní výzkum, budeme se dále zabývat jím.

V každém výzkumu rozlišujeme preempirickou a empirickou fázi. Ta první se zabývá přípravou výzkumu, a má následující základní fáze: určení oblasti výzkumu, dále identifikace problému a analýza literatury, pak může následovat formulace hypotéz, poté návrh procesu jejich měření, plán výběru respondentů, a nakonec volba metod sběru a analýzy dat. Na preempirickou fázi navazuje fáze empirická, což je vlastní sběr dat, jejich dokumentace, úprava, analýza a interpretace, a nakonec diskuze výsledků, jež zahrnuje jejich srovnání s literaturou, hodnocení jejich přesnosti, validity a možnosti zobecnění, a zamýšlí se nad omezeními výzkumu a jeho závěrů.¹⁴⁶

Nejpoužívanější metodou kvantitativního výzkumu je statistické šetření, což je neexperimentální metoda sběru informací pomocí výběru z populace, kterou chceme popsat. Toto šetření může probíhat pomocí různých nástrojů; v našem případě byl zvolen dotazník, což je univerzální nástroj získávání dat, který lze použít v různých typech vý-

144 HENDL, Jan a Jiří REMR. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1192-1, str. 23.

145 Tamtéž, str. 27.

146 Tamtéž, str. 55–61.

zkumů. Hodí se pro získání informací o myšlenkách, pocitech, postojích a hodnotách zkoumaných osob.¹⁴⁷

Dotazník může být strukturovaný, což znamená, že má předem určené otázky i možné odpovědi. Výhodou tohoto postupu je snadné získání odpovědí i jejich statistické zpracování na počítači, předem dané alternativy odpovědi však nemusí být srozumitelné a mohou omezit respondenta; rovněž se předpokládá, že všichni respondenti budou všem otázkám rozumět stejně, což ovšem někdy není reálné. Řešením tedy někdy může být polostrukturovaný dotazník, který má sice také určené otázky, odpovědi jsou ale otevřené.¹⁴⁸

Při tvorbě dotazníku je třeba vzít v potaz celou řadu faktorů, jakými jsou například rozdíly mezi různými formami distribuce, z nichž pramení různé kognitivní požadavky na respondenty, nebo třeba míra soukromí a anonymity při jeho vyplňování. U samostatného vyplňování je (na rozdíl od osobní účasti tazatele) nutná základní fyzická a psychická způsobilost respondenta dotazník vyplnit, u online dotazníku, zvoleného autorem práce, navíc i základní internetová gramotnost a přístup k internetu (což by ovšem v případě této práce vzhledem k cílové skupině respondentů neměl být problém). U online dotazníku je dále nutné počítat s tím, že výběr respondentů není zcela náhodný, ale je závislý na jejich ochotě dotazník vyplnit, a také s možností, že dotazník vyplní i někdo, kdo nepatří do cílové skupiny, nebo že ho někdo vyplní víckrát. Webová šetření mají ale zásadní výhody ve své rychlosti, variabilitě a malým nákladům.¹⁴⁹

Při výběru otázek dotazníku je třeba jasně definovat požadované informace, snažit se, aby otázek vedoucích k jejich zjištění bylo co nejméně, a vyvarovat se otázkám, které němu nevedou. Poté je vhodné získat zpětnou vazbu od malého, ale reprezentativního vzorku potenciálních respondentů, aby se zjistila relevance otázek a jednoznačnost jejich formulace. Je žádoucí se vyhnout otevřeným otázkám, a to kvůli rozdílům mezi respondenty a pracnosti zpracovávání a analýzy jejich odpovědí. Proto je lepší určit předem převládající kategorie odpovědí a nechat respondenty si vybrat z daných možností. Někdy jsou ovšem otevřené otázky vhodné, a to pokud jsou možnosti odpovědí velmi jasně vymezené a specifické. Otázky by měly být jednoduše for-

147 HENDL, Jan a Jiří REMR. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1192-1, str. 82 a 137.

148 Tamtéž, str. 146.

149 Tamtéž, str. 146–147 a 151.

mulované, přiměřeně náročné, s nepříliš velkým, ale vyčerpávajícím rozsahem odpovědí.¹⁵⁰

Data získaná výzkumem mohou být dále zpracovávána statistickou analýzou.¹⁵¹

4.2 Popis průzkumu, charakteristika respondentů

Data byla sbírána mezi 11. březnem a 1. dubnem 2023 pomocí online dotazníku vytvořeného ve službě Formuláře Google. Dotazník byl propagován osobně na Poradě mládeže v Bělči nad Orlicí, a následně skrze různé internetové komunikační kanály s cílem oslovit co nejširší okruh mládeže ČCE, konkrétně co možná nejreprezentativnější počet respondentů z každého seniorátu.

První část dotazníku zahrnuje otázky mířící na charakteristiku respondentů a jejich asociace spojené se zpěvníkem Svítá. Druhá část zkoumá míru používání zpěvníku v rámci ČCE. Třetí část sleduje míru ztotožnění se s některými výroky ohledně „svítákovek“. A poslední část reflektuje aktuální situaci a možnosti jejího řešení.

Kompletní přepis otázek dotazníku je obsažen v přílohách práce (Příloha 39).

Dotazník vyplnilo 221 respondentů z řad mládeže ČCE ve věku 12 a 30 let. Toto věkové rozmezí bylo zvoleno proto, aby obsáhlo co možná nejširší okruh mládežníků, ale zároveň zahrnovalo pouze lidi, kteří se narodili až po vzniku zpěvníku a tedy přímo nezažili dobu, kterou „svítákovky“ odráží.

Jak ukazuje Obrázek 1 (obsažený v přílohách této práce) nejvyšší počet respondentů se nacházel ve skupinách zahrnujících rozmezí 18 až 20 a 21 až 23 let (celkově 54,7 %), naopak nejméně bylo respondentů v rozmezí 12 až 14 let (2,7 %).

Z druhé otázky vyplývá, že dotazník vyplnili z velké části lidé, kteří jsou v mládeži více aktivní (41,6 % z nich se přímo podílí na organizaci mládeží a/nebo mládežnických akcí), a jen 3 respondenti uvedli, že ještě nejsou úplně mládežníky (vizte Obrázek 2).

Zajímavé je i rozložení respondentů v rámci ČCE. Z většiny seniorátů (územních celků, do nichž je tato církev rozdělena) dotazník vyplnilo 9 až 20 respondentů, avšak 56 (tj. 25,3 %) jich uvedlo, že jsou členy pražského seniorátu, a 29 (13,1 %) brněnského. A naopak ze seniorátu zá-

150 HENDL, Jan a Jiří REMR. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1192-1, str. 153–155.

151 Tamtéž, str. 233 a další.

padočeského pochází pouze 5 respondentů a z ochranovského žádný. Konkrétní počty ukazuje Obrázek 3.

Všechny tyto rozdíly jsou způsobené především metodou sběru dat, např. propagací na Poradě mládeže, kam přijeli zpravidla ti nejaktivnější mládežníci z každého seniorátu, nebo rozdílným šířením v rámci různých mládežnických skupin. Ale odráží i reálnou situaci a věkové rozložení mládeže, včetně rozdílů mezi početností a aktivitou mládeže v jednotlivých seniorátech. Zmíněný západočeský a ochranovský seniorát například na rozdíl od těch ostatních dlouhodobě nemají mládež organizovanou tzv. Seniorátním odborem mládeže. A velký počet respondentů z Prahy (a případně jiných velkých měst) zase může zahrnovat i lidi, kteří sice pochází odjinud, ale dlouhodobě tam studují nebo pracují.

4.3 Používání a popularita zpěvníku Svítá v ČCE

Druhá sekce dotazníku shromažďovala data o současném používání tohoto zpěvníku mezi mládežníky i v jednotlivých sborech ČCE.

Více než polovina respondentů (51,1 %) se setkává s písněmi ze „Svítáku“ (ať už na mládeži, bohoslužbách, nebo jinak) alespoň jednou za týden, 6,3 % dokonce skoro každý den. Ale ne zcela malá část (13,1 %) se s nimi setkává jen párkrát za rok a dva respondenti dokonce méně nebo vůbec (Obrázek 4).

Ve většině sborů, ze kterých respondenti pocházejí (nebo se v nich nejčastěji vyskytují), se při bohoslužbách zpívají písně ze zpěvníku Svítá (ať už přímo z něj, nebo v rámci nového Evangelického zpěvníku). 50,2 % uvedlo, že jsou „svítákovky“ občasnou a 38 % pravidelnou součástí klasických bohoslužeb, kdežto jen 11,8 % je (téměř) nepoužívá (Obrázek 5).

Jaká je však preference samotných mládežníků? Preferují spíše „svítákovky“, nebo „ézetkovky“, tj. zpravidla starší a tradičnější písně z Evangelického zpěvníku? Jen 2,3 % (5 respondentů) uvedlo, že se pro bohoslužby více hodí klasické písně z EZ, 34,4 % nemá problém s občasným zařazením „svítákovek“, téměř polovina (45,2 %) by preferovala vyváženější poměr obou druhů a 12,7 % by dokonce nejraději zpívala jen „svítákovky“ (Obrázek 6).

Na to navazuje otázka zkoumající spokojenost respondentů s mírou zařazení „svítákovek“ do nového EZ (o tomto tématu pojednává kapitola 3.5 této práce). Největší část (39,8 %) je s tímto stavem spokojená, ale podle více než čtvrtiny respondentů (26,7 %) je jich tam málo.

Ovšem srovnatelná část (26,2 %) odpověděla, že na to nemá názor nebo to neřeší (Obrázek 7).

A poslední otázka tohoto oddílu zjišťovala, jestli respondenti více preferují používání klasického tištěného zpěvníku, nebo mobilní aplikace. Zde je odpověď velmi jednoznačná – 78,7 % respondentů preferuje tištěnou verzi, i když 53,4 % v případě nutnosti používá i aplikaci, a jen 11,8 % to vidí opačně (výhradně aplikaci používají jen 4 respondenti). Tato situace je ale ovlivněna i tím, že chybí „svítáková“ aplikace pro iPhone (Obrázek 8).

Tyto odpovědi ukazují rozsáhlé používání i popularitu „svítákovek“ v ČCE. Tu dokládají také různé spontánní aktivity, které se po evangelické církvi čas od času objevují, například aktualizované úpravy populárních „svítákovek“ (*A fakultu studuj rád*¹⁵² aj.), akce typu *Zpívání – nejen ze Svítáku* (série pravidelných setkání v různých pražských sborech ČCE, která probíhala v letech 2016 – 2018)¹⁵³, nebo cílené přezpívávání všech „svítákovek“ spojené s tvorbou a sháněním jejich nahrávek, jak o tom v časopise *Český bratr* psala farářka Ewa Jelinek.¹⁵⁴

Je ovšem třeba zmínit, že ne všechny tyto písně byly složeny pro tak široké užití, což dokládá následující výrok Svatopluka Karáska: „Když přijdu někam do mládeže a tam dvacet mladých zpívá „Sodomu“, tak je mi dost trapně. (...) Je to určené spíš do hospody, především jako sólový zpěv, a když se z toho udělá sborová křesťanská písnička, tak to vrže. Ty písně jsou dost impulzivní, vždycky jsem je hodně křičel, a tohle je pak moc učesaný a tím to ztrácí jednu důležitou polohu.“¹⁵⁵

4.4 Pohled dnešní mládeže na „svítákovky“

Otázky dotazníku ale neměly za cíl jen zmapovat používání zpěvníku v ČCE, ale hlavně více do hloubky prozkoumat pohled dnešní mládeže na „svítákovky“.

152 TOMEŠ, Jordan. *A fakultu studuj rád*. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2020, (7+8) [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://ceskybratr.cz/clanky/a-fakultu-studuj-rad/>

153 *Zpívání – nejen ze Svítáku*. Facebook [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/svitakovsky/>

154 JELINEK, Ewa. *Píseň začíná skutečně žít teprve tehdy, když se zpívá*. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2019, (9) [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskybratr.cz/archives/21815>

155 KARÁSEK, Svatopluk, Michal PLZÁK a Štěpán HÁJEK. *Víno tvé výborné: rozhovory*. Praha: Kalich, 1998. ISBN 80-7017-193-6, str. 135.

Obrázek 9 ukazuje asociace, které mají respondenti spojené s pojmy „Svíták“ nebo „svítákovky“. Nejčastější jsou pochopitelně slova jako zpěvník, písničky, písně a zpěv, ale také kytara (jakožto typický doprovodný nástroj), dále slova vyjadřující pospolitost (mládež, tábor, táborák, společenství, akce, kamarádi) nebo pozitivní emoce (radost, pohoda, zábava) a v neposlední řadě se lidem vybavovala i vizuální podoba zpěvníku Svítá (modré desky, kometa apod.). Řídce se objevily i negativní odpovědi, jako tato: „Ten salátový zpěvník, ze kterého moc nepíváme, protože máme vlastní zpěvník, kam jsme zařadili naše nejoblíbenější písně ze Svítá, EZ a jiných zpěvníků.“

Následující otázka se zaměřila na to, čeho si respondenti na „svítákovkách“ váží. Odpovědi se týkaly jak textů, tak melodií. Oceňovány byly především rozmanitost a pestrost „svítákovek“, dále jejich chytlavost a veselost, jednoduchost, hloubka a kvalita, pozitivní role v propojování společenství i jejich ekumenická otevřenost (vizte Obrázek 10). Některé odpovědi rovněž porovnávaly „svítákovky“ se staršími písněmi z EZ, nebo naopak s nyní obecně modernějšími „chvalami“.

Zajímavé je, že v odpovědích na obě tyto otázky tolik převažovaly pozitivní emoce nad vyjádřením jisté melancholичnosti až depresivnosti, která je přitom také součástí řady písní ve zpěvníku Svítá (vizte kapitulu 2.4 této práce).

Pro řadu respondentů bylo nejnáročnější zodpovědět dotaz po jejich nejoblíbenější písni ze zpěvníku Svítá. Ne proto, že by žádnou takovou neměli, ale naopak pro ně bylo těžké si z řady oblíbených vybrat jednu. Přesto se více než desetina respondentů (10,4 %) shodla na písni *Moc předivná*. Tato píseň je po celé evangelické církvi známá svým závažným, ale nadějným textem z pera Dietricha Bonhoeffera (německého teologa a bojovníka proti nacismu, který tuto báseň napsal ve vězení čtvrt roku před svou popravou¹⁵⁶), i působivou melodií Miloše Rejchrtů. Druhá nejpopulárnější byla píseň *Úterý končí středou* od Jaromíra Plíška, jež velmi výstižně vyjadřuje nejistotu mladého člověka v různých životních volbách. Na pomyslném třetím místě se umístila přemýšlivě melancholická *Balada velkopáteční* od Miloše Rejchrtů a na dalších příčkách *Vítr se ztiší a Stárne láska jako víno* od Jaromíra Křivohlavého, *Chvála a Vzdejme Pánu díky* od Boba Fliedra a titulní píseň zpěvníku *Svítá novej den* od Jaromíra Plíška. Tato kombinace opět

156 WIND, Renate. *Dietrich Bonhoeffer: křesťan v opozici*. Praha: Kalich, 2014. ISBN 978-80-7017-202-5, str. 142–143.

ukazuje rozmanitost žánrů, témat i nálad ve „Svítáku“ obsažených, a podtrhuje význam autorů, o nichž pojednávaly kapitoly 2.5 až 2.7.

Předposlední část dotazníku se snažila vypořádat s otázkami nastíněnými v úvodu této práce. Respondenti měli za úkol vyjádřit míru svého souhlasu nebo nesouhlasu s výroky hodnotícími „svítákovky“ z dnešního pohledu.

S prvním výrokem, že „svítákovky“ jsou přežitek minulosti, naprostá většina respondentů (68,8 % zcela a 19 % spíše) nesouhlasila a jen 9 % mělo opačný názor (Obrázek 11).

U dalšího výroku, že „svítákovky“ jsou cenným svědectvím o době svého vzniku, téměř polovina respondentů (46,2 %) spíše souhlasila a 26,7 % souhlasila zcela, ale 20,4 % vyplnilo, že na tuto otázku neznají odpověď (Obrázek 12).

Výrazně jasnější představu měli respondenti ohledně toho, jestli jsou „svítákovky“ nadčasové. 84,6 % respondentů souhlasilo (44,8 % zcela, 39,8 % spíše) a počet nerozhodných odpovědí se oproti předchozí otázce snížil na třetinu (6,3 %) (Obrázek 13).

A vůbec nejsilnější shoda panovala v otázce, jestli „svítákovky“ promlouvají i do dnešní situace a i dnes jsou relevantní. Souhlasilo celých 95 % respondentů (62,4 % zcela a 32,6 % spíše) a nikdo nevyplnil, že zcela nesouhlasí (Obrázek 14).

Další otázka, která se ohledně „svítákovek“ často skloňuje, je nakolik jsou srozumitelné dnešním mladým lidem (například v případě pasáže z písně *Víc, než oko spatřit smí* od Miloše Rejcherta, kde je snaha o kariéru a materiální vzestup popsána mimo jiné slovy „sbíráš funkce, tituly, v garáži máš žiguli“). S výrokem, že už „svítákovky“ nejsou srozumitelné, ovšem zcela souhlasili jen tři respondenti, a 6,8 % jich spíše souhlasilo, kdežto 90,1 % nesouhlasilo (33,5 % zcela a 56,6 % spíše) (Obrázek 15).

Nejrozporuplnějším výrokem byl pro respondenty postoj, že ve svobodné době by nic tak hluboce protrpěného vzniknout nemohlo. 42 % respondentů s ním nesouhlasilo, 25,8 % souhlasilo a 32,1 % odpovědělo, že neví (Obrázek 16).

A s poslední tezí, že bychom měli zpívat moderní písně, ne písně svých rodičů, nesouhlasilo 80,1 % respondentů (40,7 % zcela a 39,4 % spíše) a souhlasilo pouze 11,3 % (Obrázek 17).

Uvedené výsledky potvrzují, že „svítákovky“ nejsou současnou mládeží vnímány jako něco zastaralého, nesrozumitelného a irelevantního, ale naopak jako něco, co má stále co říct.

Dobře to dokládá i následující vyjádření Jiřího Grubera: „Musím říct, že to mě velmi mile překvapilo, já jsem skutečně žil v domnění, že to je pro jednu generaci. (...) Říkal jsem si, proč by někdo zpíval takovéto písně ve svobodné době, a teď jsem viděl, jak to zpívají moje děti, a je to pro ně pořád objev. Tak jsem si říkal, to je zajímavé, ta myšlenka, že to je pro jednu generaci, se ukázala jako lichá. (...) Teď to zpívají moji vnuci, a je to pro ně něco, co je strhne (...) Pořád si myslím, že to jsou dobré písně (i když neříkám, že všechny).“

Nelze však přehlížet ani menšinu respondentů s odlišným názorem. Ta sice není nijak jednotná a je po evangelické církvi různě rozprostřená, ale například u respondentů z východomoravského seniorátu byl poměr ke „Svítáku“ kritických odpovědí vyšší než průměr. To může souviset s tím, že ve východomoravském a moravskoslezském seniorátu je více skupin mládeže, které před „svítákovkami“ upřednostňují například modernější anglické chvály a místo „Svítáku“ často používají jiné zpěvníky.

4.5 Co dál? (možné řešení, současná tvorba písní pro mládež)

Jak preferují mládežníci řešit současnou situaci (nastíněnou v kapitole 3.6 této práce), kdy již není možné vydat zpěvník Svítá v jeho dosavadní podobě? 30,3 % z nich by navrhovalo vydat další dotisk „Svítáku“, byť třeba bez některých problematických písní. Větší část (46,2 %) si ale myslí, že by měl vzniknout nějaký nový zpěvník, obsahující jak „svítákovky“, tak novější písně (Obrázek 18). Tato preference souzní i s výše deklarovaným záměrem synodní rady.

Vznikají však v této době nějaké písně, které by mohly svítákovky nahradit / doplnit / plnit stejnou funkci jako ony? To zjišťovala předposlední otázka, respektive to, jestli mládežníci znají nějaké současné evangelické skupiny nebo jiné interprety, jejichž písně by tuto roli splňovaly.

Nejčastěji zmiňovaným současným hudebníkem byl Filip Boháč (* 1992), farář Českobratrské církve evangelické (2017–2022 v Opatově u Jihlavy, od 2022 v Třebíči). Filip se zajímá o religionistiku, psychologii i konfesijně široce rozkročenou křesťanskou teologii, a jeho vášní je metalová hudba, kterou i studoval. Je rovněž dlouholetým organizátorem evangelického Bigbítového kurzu. Tvoří a nahrává jak originální aranžmá písní ze zpěvníku Svítá i Evangelického zpěvníku (*Filovy*

kostelový fláky), tak vlastní tvorbu, z velké části reflektující farářské povolání (*Písničky pro faráře*).^{157 158 159}

Stejně často byla zmiňována dnes už bývalá skupina *Traband*, která fungovala mezi roky 1995–2005 a 2007–2016. Hlavní osobností skupiny byl Jaroslav Svoboda, který měl předtím skupinu *Otcovy děti* a i po zániku kapely dále sólově vystupuje. Skupina prošla třemi fázemi vývoje: od jednoduššího rockového „countrypunku“ přes akustickou dechovou world music („dechno“) ke klidnějšímu lyrickému „lo-fi popu“. Ač nejde přímo o křesťanskou skupinu, svým zaměřením na „ztracené existence všeho druhu“ i křesťanskými motivy či vyzněním řady písní (např. *Lano, co k nebi nás poutá*) se jistě do tohoto přehledu hodí.¹⁶⁰

Dalším zmiňovaným tělesem je *Betsaida*, podle vlastních slov „hudební těleso, kroužící kolem folku“, které „nad Bibli skládá písně o životě a smrti“. Kapelu, působící od roku 2018, tvoří Alžběta Slámová a Adéla Lokajová, mládežnice původem z Brna, jež zpívají vlastní písně o přírodě, společenských i náboženských tématech za doprovodu kytary a klavíru či flétny.¹⁶¹

A na pomyslném čtvrtém místě se umístila skupina *Nenadarmo*, jež sama sebe popisuje jako „akustické trio o pěti členech“ hrající „hudbu, která není nadarmo“. Skupina (ve složení Gabriela Horníčková, Martin Koutecký, Jordan Tomeš, Scott Andrews a Petr Chlouba) v současnosti není aktivní, ale roku 2018 vydala album *Nenadarmo* tvořené deseti, většinou převzatými písněmi ve vlastních aranžích. Některé pochází ze zpěvníku Svítá, další jsou zahrnuty v novém Evangelickém zpěvníku, a kromě toho album obsahuje i známé či méně známé písně anglické. Jeden ze členů kapely, evangelický farář Jordan Tomeš, je zručný kytarista tvořící vlastní instrumentální skladby a aranže.^{162 163}

157 f. Filip Boháč. *Evangnet: nezávislý evangelický portál* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: https://www.evangnet.cz/cce/kazatel/1221-filip_bohac

158 Filip Boháč. *LinkedIn* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://cz.linkedin.-com/in/filip-boh%C3%A1%C4%8D-01404b174>

159 Filip J. Boháč. *YouTube* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/@FilipJBohac>

160 *Traband* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.traband.net/>

161 *Betsaida*. *Facebook* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/kapelabetsaida>

162 *Nenadarmo*. *Facebook* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/nenadarmo>

163 *Ne nadarmo*. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2018, (11) [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskybratr.cz/archives/18526>

Respondenti dále zmiňovali i další písně interpretů už ve „Svítáku“ obsažených (například Tomáše Najbrta) a stále populární jsou i legendární kapely *Spirituál kvintet* a *Oboroh*.

Spirituál kvintet byla „vokálně instrumentální skupina, stylově a repertoárově se pohybující v široce vymezené oblasti folku, po celou dobu existence spjatá s osobností svého zakladatele Jiřího Tichoty.“¹⁶⁴ Působila mezi roky 1960 a 2021 a hlavní složku její tvorby tvořily spirituály (vizte kapitolu 2.2 této práce).

Oboroh působí od roku 1989 pod vedením Slávka Klecandra. Je známý hlavně pro své úpravy žalmů, ale nahrál například i alba adventních a velikonočních písní a úzce spolupracoval se Svatoplukem Karáskem.

165

Část mládežníků se ale v dnešní době nechce hudebně omezovat jen kruhy Českobratrské církve evangelické, a tak se objevila i jména jako Pavel Helan (populární písničkář a stand-up komik) nebo charismatičtější české i slovenské kapely jako *ADONAI* nebo *ESPÉ*.

Vzhledem k dnešní rozšířenosti a znalosti angličtiny mezi mládeží také vyvstává otázka, zda by případný nový zpěvník neměl obsahovat i zahraniční písně s anglickým textem. Někteří respondenti by například přidali písně australské skupiny *Hillsong United*, nebo britského zpěváka Matta Redmana.

A i mezi současnými českými autory se najdou ti, kteří tvoří v angličtině, což je například případ mladého americko-českého hudebníka Edmunda Kenninga, který vystupoval se skupinou *Deus ex machina* a v roce 2023 vydal své debutové album *To the ground*.¹⁶⁶

Další použitelné písně obsahuje i řada zpěvníků používaných po evangelické církvi i v rámci ekumeny (mimo nového Evangelického zpěvníku např. *Zpívák*, *Hosana*, *Nové písně*, *Laudate*, *Celým srdcem*, *Ty jsi důvod*, nebo třeba těšínská aplikace *Dorostmládežový zpěvníkátor*¹⁶⁷).

164 POLEDŇÁK, Ivan. *Spirituál kvintet. Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity: Centrum hudební lexikografie, 2003 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: https://slovník.ceskyhudebnislovník.cz/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_print&tmpl=component&id=8717

165 *OBOROH: oficiální stránky kapely* [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: <https://www.oboroh.cz/>

166 EDMUND. *YouTube* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/@edmundmusicc>

Je ale otázkou, zda by tato míra a forma nové tvorby stačila pro úplně nový zpěvník, a jestli by případný částečný posun od „prorockých písní“ ke „chvalám“ apod. nevedl ke ztrátě charakteru zpěvníku Svítá, ohrožení jeho kvality nebo přijímanosti v evangelické církvi. Někteří respondenti se negativně vymezovali proti nové tvorbě a zaznívaly i názory, že „svítákovky“ jsou nenahraditelné. A jak ukázala i náročnost tvorby nového Evangelického zpěvníku a jeho ne vždy kladné hodnocení mezi členy evangelické církve¹⁶⁸, jde o velmi složitý úkol, při kterém není možné se zavděčit všem.

Pokud se tedy v budoucnu někdo odhodlá k tvorbě nového zpěvníku pro mládež, bude kromě organizačního a hudebního nadání či teologické erudice potřebovat i notnou dávku pokory a respektu vůči starším i novějším písním, stejně jako vůči různým pohledům a preferencím v celé evangelické mládeži.

167 *Dorostomládežový zpěvníkátor* [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://chvaly.dorostmladez.cz/>

168 Vizte například TRUSINA, Tomáš. Otázky nad novým Evangelickým zpěvníkem. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 2023, (4) [cit. 2023-05-04]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <https://protestant.evangelnet.cz/otazky-nad-novym-evangelickym-zpevnkem>

Závěr

V této práci jsem zkoumal zpěvník Svítá z pohledu historie i současnosti. Mé cíle byly následující: popsat tento zpěvník a specifika v něm obsažených písní, prozkoumat jeho historii a zjistit, jak je vnímán současnou mládeží Českobratrské církve evangelické. Těchto cílů se mi, myslím, podařilo dosáhnout. Ukázalo se, že zpěvník Svítá má nejen velmi zajímavou historii a obsahuje vpravdě „prorocké písně“, ale je pozitivně hodnocen i velkou částí současné evangelické mládeže a je mezi ní stále živý.

Jako řešení současné situace, kdy není možný jeho další dotisk, se nabízí tvorba nového zpěvníku, který by obsahoval jak „svítákovky“, tak novější písně pro mládež. Ale vzhledem k velmi silné pozici „Svítáku“ mezi současnou mládeží i velkému zastoupení „svítákovek“ i jiných novějších písní v novém Evangelickém zpěvníku není zatím tato potřeba nějak zvlášť palčivá.

Mezi limity této práce patří její jistá subjektivnost, text totiž vychází z velké části ze vzpomínek, které byly zaznamenány nebo otištěny až desítky let po popisovaných událostech. Logicky tedy často postrádaly přesné údaje (data, jména apod.). Práce tedy může obsahovat i nepřesné nebo zavádějící informace.

Další výzkum tohoto tématu by se mohl širěji zabývat hudební (melodickou, rytmickou) stránkou „svítákovek“, nebo rozpracovat témata, která byla v této práci jen naznačena, například význam jednotlivých autorů a kapel, role těchto písní na různých akcích mládeže i v životě jednotlivých mládežníků, porovnání „prorockých písní“ se současnými „chvalami“ apod.

Pro mě osobně bylo toto téma velmi poutavé a podnětné, zvláště ve chvílích, kdy se objevily nové informace či zdroje, které rozšířily nebo zpřesnily můj pohled na danou problematiku. A asi nejsilnější pro mě byla skutečnost, že téměř kdykoli jsem před někým z evangelického prostředí (bez ohledu na věk) zmínil, jaké je téma mé bakalářské práce, rozhořela se živá debata o zpěvníku Svítá, jeho minulosti a významu, i o možnostech řešení současné situace. A tak doufám, že se i tato práce stane podnětem a podkladem další vnitrocírkevní diskuze.

Seznam literatury

Zpěvníky

- *Evangelický zpěvník*. 1. vyd. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1979.
- *Evangelický zpěvník (dodatek)*. 1. vyd. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 2000. ISBN 80-902017-4-1.
- *Evangelický zpěvník*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7.
- GRUBER, Jiří, ed. *Svíta: křesťanské písničky (nejen) pro mládež*. 3. vyd., (reedice druhého doplněného vydání). Praha: Kalich, 2002. ISBN 80-7017-745-4.
- REJCHRT, Luděk. *Haleluja amen: zpívání pro malé i velké děti Boží : sbírka písní ze zpěvníků Bud' tobě sláva, Zpívejte s námi, z knihy Slunce svítí všem a z nahrávky Má město dvanáct bran*. Ilustroval Miroslav RADA. Praha: Kalich, 2008. ISBN 978-80-7017-104-2.

Periodika

- ČUNDERLÍKOVÁ, Romana. Jak vzniká píseň. Výpověď tří muzikantů. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2017, (2) [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskybratr.cz/archives/13118>
- DOLEŽAL, Jiří. Bohoslužby, kázání, hymnus. *Křesťanská revue*. 1974, **41**(3), 56-59. ISSN 0023-4613.
- Druhé vydání zpěvníku Svítá. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 2000, (1) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangnet.cz/druhe-vydani-zpevniku-svita>
- DUS, Jan A. Neberte nám staré písně. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1993, (7) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangnet.cz/neberte-nam-stare-pisne>
- DUS, Jan A., Jan BALCAR a Lydie HÄRTELOVÁ. Recept na duchovní píseň neexistuje. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1998, (9) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangnet.cz/recept-na-duchovni-pisen-neexistuje>

- DUS, Michael. Nemůže za to Kafka. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1993, (8) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/nemuze-za-kafka>
- HANČIL, Tomáš. Návrh na vyloučení Franze Kafky z církevních vytáček. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1993, (8) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/navrh-na-vyloucenii-franze-kafky-z-cirkevnich-vytacek>
- Hutně a chutně 2/1994. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1994, (2) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/hutne-chutne-21994>
- JELINEK, Ewa. Píseň začíná skutečně žít teprve tehdy, když se zpívá. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2019, (9) [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskybratr.cz/archives/21815>
- KEŘKOVSKÝ, Pavel. Českobratrská spiritualita a písně. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 2017, (10) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/ceskobratrska-spiritualita-pisne>
- KEŘKOVSKÝ, Pavel. Evangelický zpěvník 2021. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: Nakladatelství EMAN, 2022, (2) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/evangelicky-zpevnik-2021>
- KLINECKÝ, Pavel. Znovu Svítá. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1994, (4) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/znovu-svita>
- KOHÁK, Erazim. Jakže vznikl Svíták?. *Bratrstvo: evangelický časopis pro mládež*. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1999, **40**(10).
- KOPECKÁ, Michaela. Nový evangelický zpěvník a autorské právo. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2017, (10) [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskybratr.cz/archives/15061>
- LANDOVÁ, Tabita. Liturgika Josefa Smolíka: Kapitola z dějin české evangelické liturgiky. *Teologická reflexe*. 2022, (28), ISSN 1211-1872. DOI: 10.14712/27880796.2022.1.4

- NAJBRT, Tomáš. O písničkách a liturgii. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1996, (6) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/o-pisnickach-liturgii>
- Ne nadarmo. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2018, (11) [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskybratr.cz/archives/18526>
- PIKOUSOVÁ, Olga. Předaná touha. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 2021, (9) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/predana-touha>
- PLÍŠEK, Jaromír. Ad Zklamání (Protestant 6/93): Může za to Kafka. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 1993, (7) [cit. 2022-05-10]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <http://protestant.evangelnet.cz/ad-zklamani-protestant-693>
- RUT, Přemysl. Ženský jsou fajnový a jiné duchovní písně: o spirituálech a době Sváti Karáska. *Universum: revue České křesťanské akademie*. 2021, **31**(1), 40-41. ISSN 0862-8238.
- SCHNEIDER, Jiří. ...ještě svítá?. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2021, (5) [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskybratr.cz/archives/24897>
- ŠKEŘÍKOVÁ, Irena. Tak trochu ze zákulisí: o podzimním sjezdu. *Bratrstvo: evangelický časopis pro mládež*. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1995, **36**(10).
- TOMEŠ, Jordan. A fakultu studuj rád. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2020, (7+8) [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://ceskybratr.cz/clanky/a-fakultu-studuj-rad/>
- TRUSINA, Tomáš. Otázky nad novým Evangelickým zpěvníkem. *Protestant: nezávislý evangelický měsíčník* [online]. Praha: EMAN, 2023, (4) [cit. 2023-05-04]. ISSN 1210-4361. Dostupné z: <https://protestant.evangelnet.cz/otazky-nad-novym-evangelickym-zpevnkem>
- VALKOUNOVÁ, Nataša. Diakonie? Vstupte!: "Betlém" v Kloboukách u Brna. *Bratrstvo: evangelický časopis pro mládež*. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1995, **36**(4).
- ŽENATÁ, Daniela. Rozhovor s Mílou Esterlem. Cílem nového zpěvníku je barevnost, různost, rozšíření palety bohoslužebného zpěvu. *Český bratr: evangelický měsíčník* [online]. 2017, (1) [cit.

2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskybratr.cz/archives/12832>

Sborníkové příspěvky

- Faktura za výrobu zpěvníků Nová píseň In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5.
- HLAVÁČ, Pavel, Bohdan PIVOŇKA, Jan KELLER a Pavel KALUS. Zpěvníček křesťanské mládeže - Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5.
- KEŘKOVSKÝ, Pavel. Chystá se nový zpěvník. In: *Jak bolí Bůh: Podněty biblické teologie pro liturgii*. Praha: Nakladatelství EMAN, 1998. Rozpravy.
- KEŘKOVSKÝ, Pavel. O písňové tvorbě a teologii nových písní šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let: Evangelický samizdat – Nová píseň. In: HLAVÁČ, Pavel a Peter MORÉE. *Cesta církve V*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-32-5.
- MORÉE, Peter. Jak ČCE nabyla ducha svobody a jak o něj přišla: Roky 1968 až 1977. In: *Cesta církve I*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2009. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-13-4.
- REJCHRT, Luděk. Česká evangelická píseň od roku 1979 (osobní pohled jednoho písničkáře). In: *Jak bolí Bůh: Podněty biblické teologie pro liturgii*. Praha: Nakladatelství EMAN, 1998. Rozpravy.
- REJCHRT, Miloš. Vzpomínky evangelických mluvčích Charty 77. In: HLAVÁČ, Pavel, Pavel KEŘKOVSKÝ a Peter MORÉE. *Cesta církve VIII*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2017. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-68-4.

Knihy

- *Agenda českobratrské církve evangelické: Bohoslužebná kniha.* Díl druhý. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1988.
- *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad.* 14. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, c1985. ISBN 80-85810-40-9.
- BUČEK, Miloslav. *Duchovní hudba 20. století.* Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2169-1.
- CÍSAŘOVSKÁ, Blanka. *Charta 77 očima současníků: po dvaceti letech.* Praha: Doplněk, 1997. ISBN 80-85270-58-7.
- HENDL, Jan a Jiří REMR. *Metody výzkumu a evaluace.* Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1192-1.
- KARÁSEK, Svatopluk, Michal PLZÁK a Štěpán HÁJEK. *Vino tvé výborné: rozhovory.* Praha: Kalich, 1998. ISBN 80-7017-193-6.
- PREČAN, Vilém. *Charta 77: 1977-1989: od morální k demokratické revoluci: dokumentace.* Acta creationis: Scheinfeld: Československé dokumentační středisko nezávislé literatury, 1990. ISBN 80-900422-1-x.
- REJCHRT, Miloš. *O něco svobodnější: rozhovory.* Praha: Kalich, 2002. ISBN 80-7017-805-1.
- WIND, Renate. *Dietrich Bonhoeffer: křesťan v opozici.* Praha: Kalich, 2014. ISBN 978-80-7017-202-5.

Akademické práce

- BÁRTOVÁ, Kristýna. *Černošské spirituály a gospelsy v českém prostředí a jejich didaktické využití v literární výchově* [online]. Brno, 2019 [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/mkpre/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Zbyněk Fišer.
- PIKOUS, Tomáš. *Charta 77 a její dopad na život Martina Šimsy.* České Budějovice, 2020. Maturitní práce. Gymnázium J. V. Jirsíka. Vedoucí práce Václav Kuneš.
- POSPÍŠILOVÁ, Eliška. *Utváření Evangelického zpěvníku Českobratrské církve evangelické.* Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Evangelická teologická fakulta, Katedra církevních dějin. Vedoucí práce Peter Morée.
- RYCHNOVSKÁ, Eva. *Vývoj písňové tvorby v Českobratrské církvi evangelické.* Praha, 2010. Diplomová práce. Univerzita

Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy.
Vedoucí práce Leona Saláková.

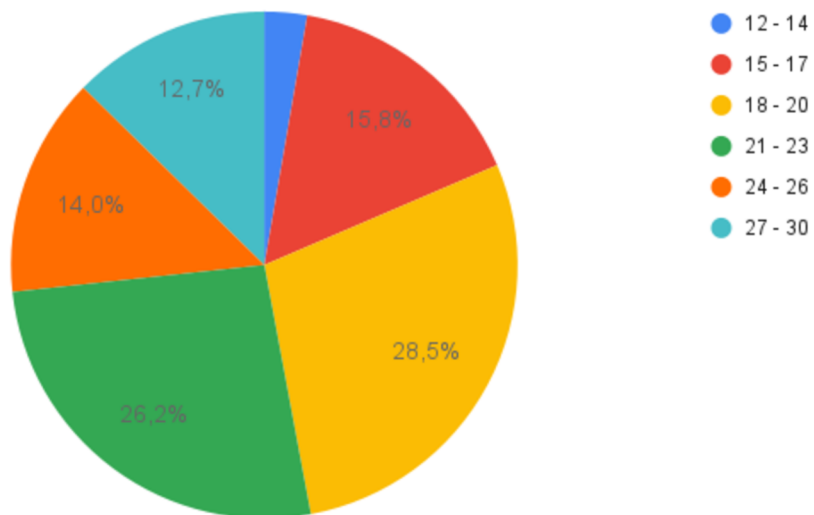
Online zdroje

- Betsaida. *Facebook* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/kapelabetsaida>
- *Dorostomládežový zpěvníkátor* [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://chvaly.dorostmladez.cz/>
- EDMUND. *YouTube* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/@edmundmusicc>
- f. Filip Boháč. *Evangnet: nezávislý evangelický portál* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: https://www.evangnet.cz/cce/kazatel/1221-filip_bohac
- Filip Boháč. *LinkedIn* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://cz.linkedin.com/in/filip-boh%C3%A1%C4%8D-01404b174>
- Filip J. Boháč. *YouTube* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/@FilipJBohac>
- f. Irena Škeříková (zemř.). *Evangnet: nezávislý evangelický portál* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.evangnet.cz/cce/kazatel/210-irena_skerikova
- f. Jiří Gruber. *Evangnet: nezávislý evangelický portál* [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: https://www.evangnet.cz/cce/kazatel/100-jiri_gruber
- Fliedr Bob. *Nakladatelství Petrov* [online]. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z: <http://www.ipetrov.cz/autor.py/W204>
- Lídli & Velík - o kapele. *Bandzone.cz* [online]. [cit. 2022-12-28]. Dostupné z: <https://bandzone.cz/lidlivelik?at=info>
- Modlíme se a zpíváme. *Českobratrská církev evangelická* [online]. [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://e-cirkev.cz/co-delame/modlitba/>
- Nenadarmo. *Facebook* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/nenadarmo>
- Nový zpěvník se dočká rozsáhlé digitální verze. *Českobratrská církev evangelická* [online]. 15. června 2023 [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: https://e-cirkev.cz/aktuality/novy-zpevnik-se-docka-rozsahle-digitalni-verze/?fbclid=IwAR0wRgSzFPgUuHnalijf7FL_cgDahTi8bP4b7QIMET-SEnoJuaXTdQF96fOI

- *OBOROH: oficiální stránky kapely* [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: <https://www.oboroh.cz/>
- POLEDŇÁK, Ivan. Spirituál kvintet. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity: Centrum hudební lexikografie, 2003 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: https://slovník.ceskyhudebnislovník.cz/index.php?option=com_mdictory&task=record.record_print&tmpl=component&id=8717
- Svatopluk Karásek (1942 - 2020). *Paměť národa* [online]. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/karasek-svatopluk-1942>
- *Traband* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.traband.net/>
- VEPŘEK, Karel. Pavel Klinecký a skupiny Ahoj a Pahoj. *Český rozhlas: Radiožurnál* [online]. 21. 10. 2008 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/pavel-klinecky-a-skupiny-ahoj-a-pahoj-8005345>
- XXIV-synod-CCE-1985: USNESENÍ 24. SYNODU ČESKOBRATRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ (20. - 23. 11. 1985). In: *Interní stránky Českobratrské církve evangelické: Ústřední církevní archiv* [online]. [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://ustredicce.e-cirkev.cz/ustredni-cirkevni-kancelar/agenda/archiv/>
- Zpívání - nejen ze Svítáku. *Facebook* [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/svitakovky/>

Přílohy

Kolik je ti let?

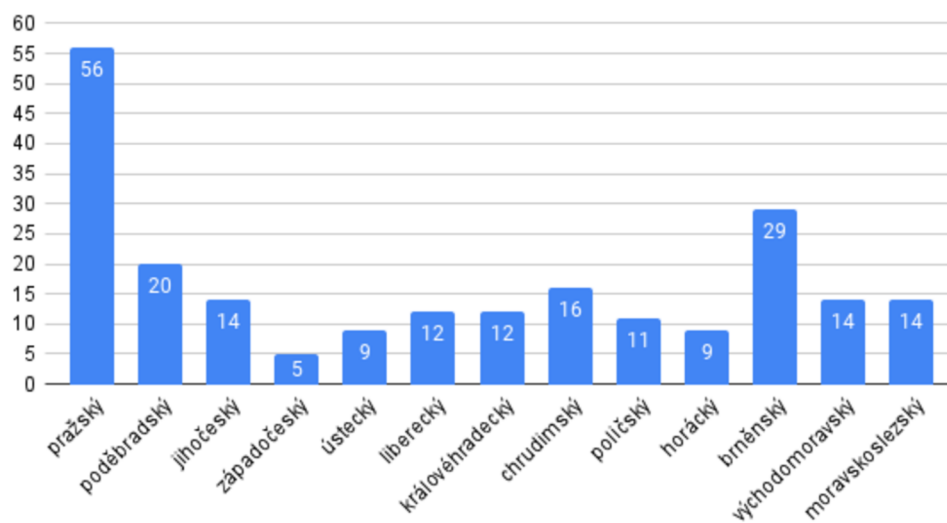
Obrázek 1 - věkové rozložení respondentů dotazníku

Jak aktivní jsi v mládeži? (vyber, který výrok se k tobě nejvíc hodí)

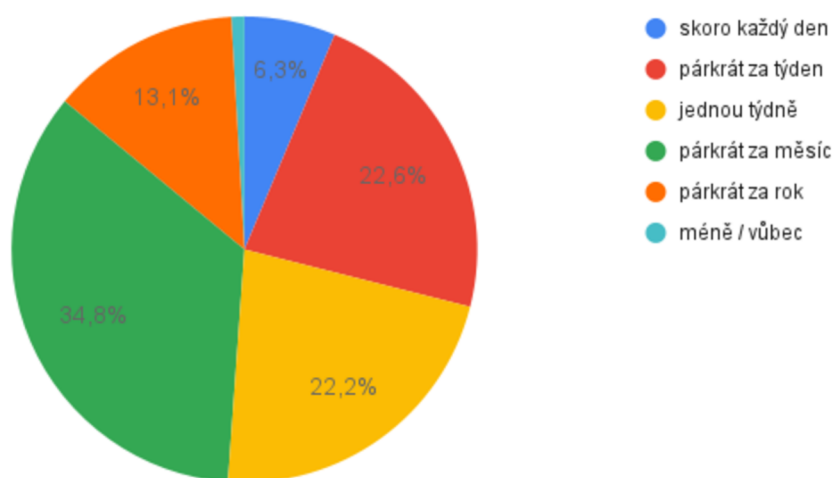
Obrázek 2 - mládežnická aktivita respondentů dotazníku

Členem sboru / mládeže jsi (hlavně) v tomto seniorátu ČCE:

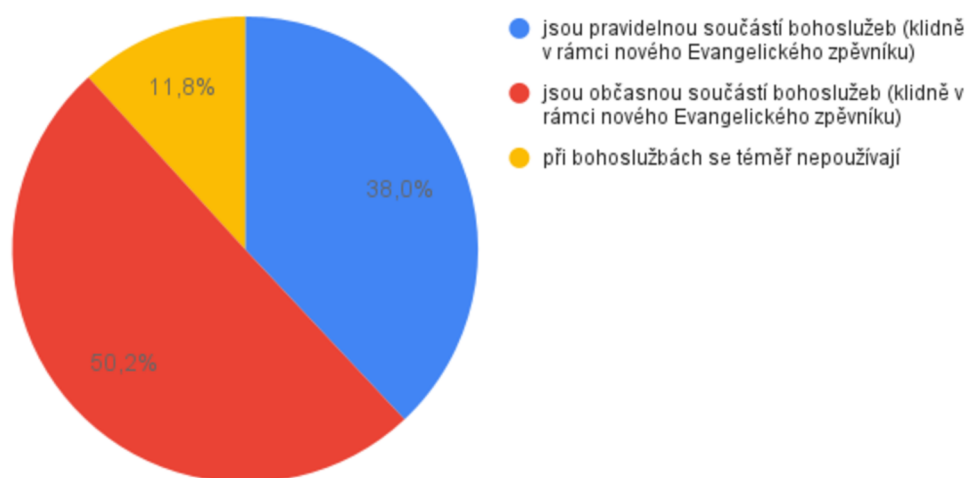
Obrázek 3 - počet respondentů dotazníku z jednotlivých seniorátů ČCE

Jak často se klasicky setkáváš s písněmi ze zpěvníku Svítá?
(zpěv na mládeži / na bohoslužbách / poslouchání apod.)

Obrázek 4 - četnost setkávání respondentů se „svítákovkami“

Jak to vypadá s používáním "svítákovék" na bohoslužbách ve tvém sboru (nebo sboru, kde se vyskytuješ nejčastěji)?

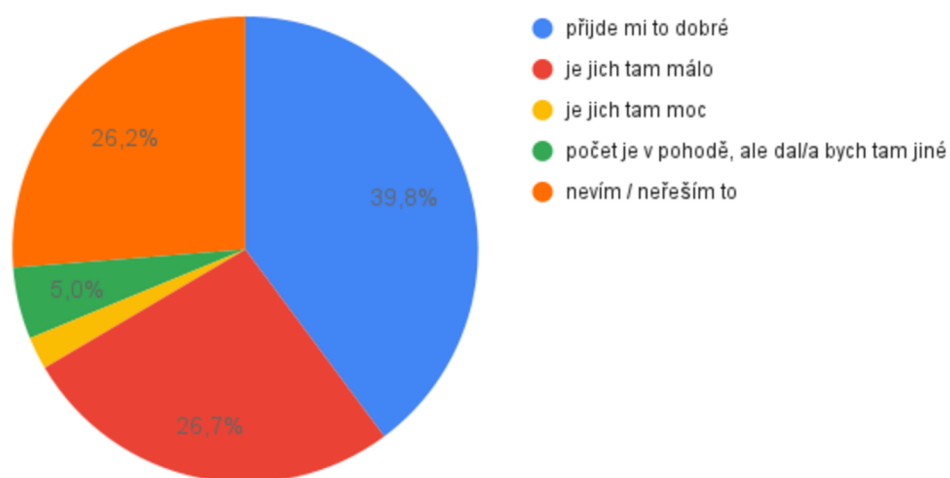
Obrázek 5 - používání „svítákovék“ ve sborech respondentů

Jak se díváš na používání "svítákovek" při klasických bohoslužbách?

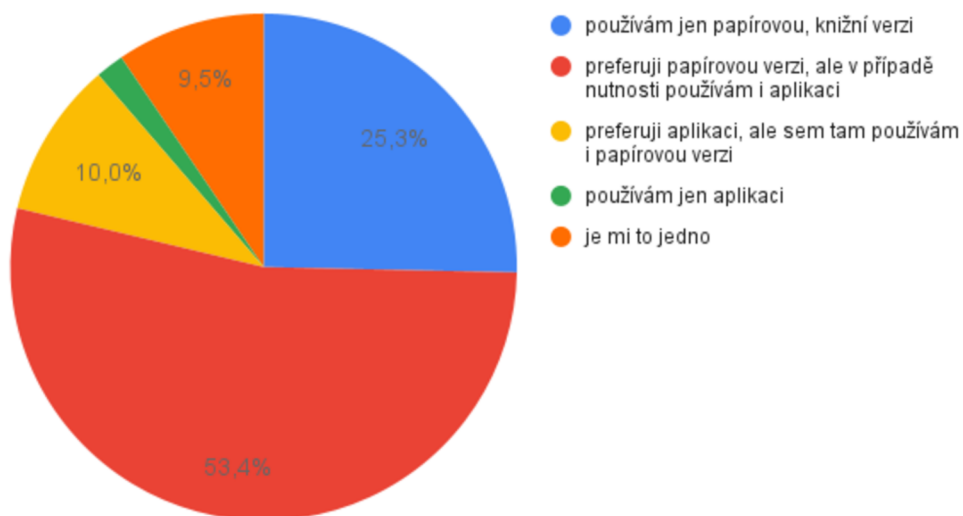
Obrázek 6 - preference respondentů ohledně „svítákovek“ na bohoslužbách

Jak jsi spokojený/á s mírou přidání "svítákových" do nového evangelického zpěvníku?

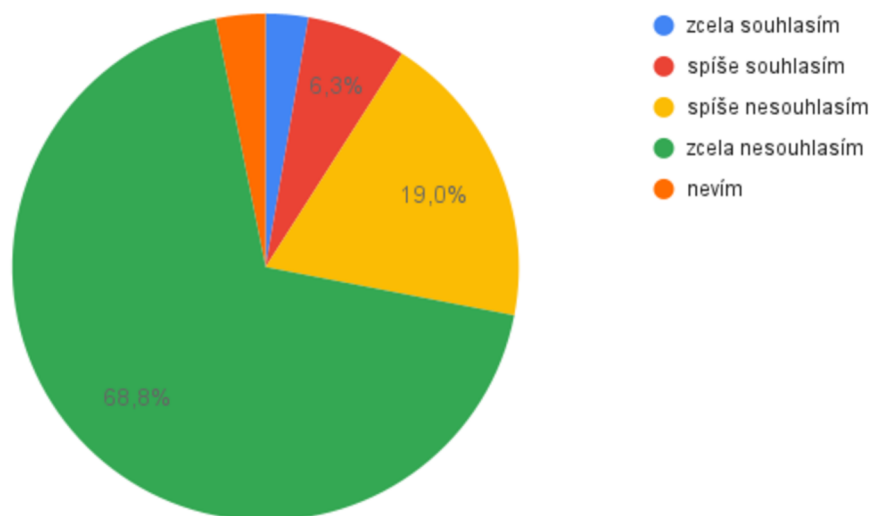
Obrázek 7 - míra spokojenosti respondentů se „svítákovkami“ v novém EZ

Jakou formu Svítáku používáš?

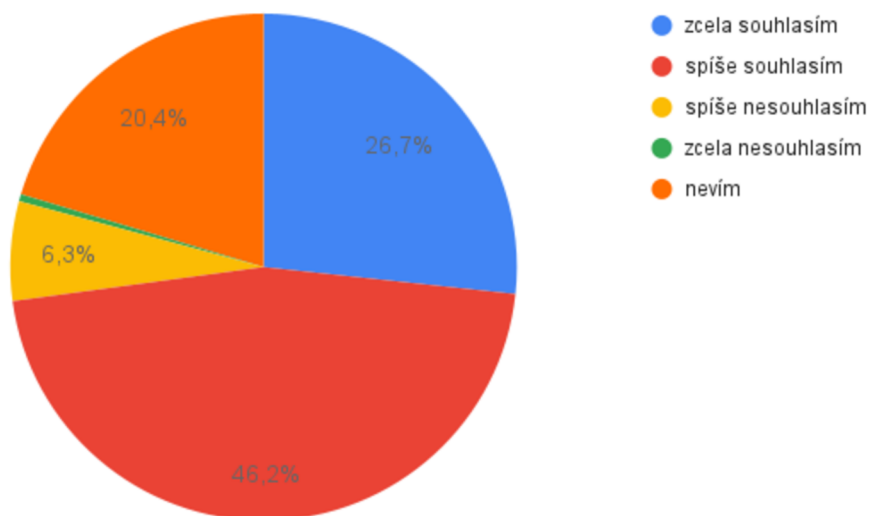
Obrázek 8 - používání různých forem „Svítáku“ mezi respondenty

"svítákovky" jsou přežitek minulosti

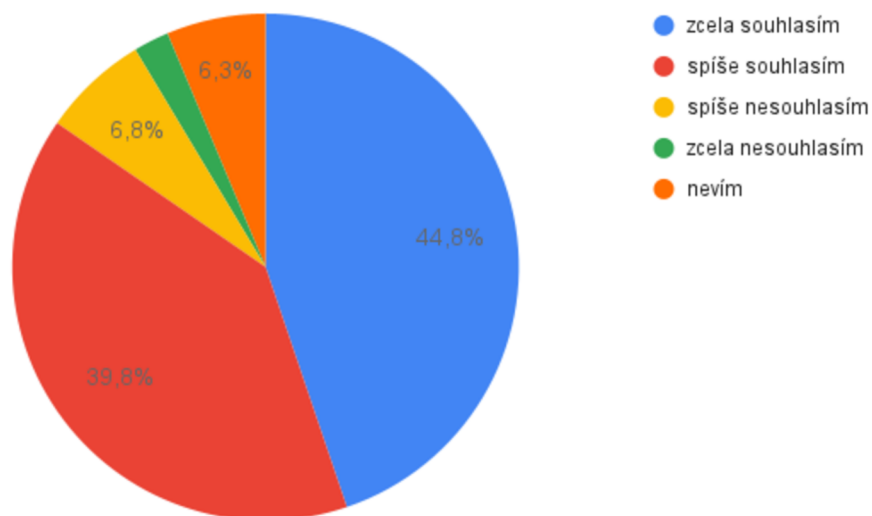
Obrázek 11 - míra ztotožnění respondentů s výrokem: „svítákovky“ jsou přežitek minulosti

"svítákovky" jsou cenným svědectvím o době svého vzniku

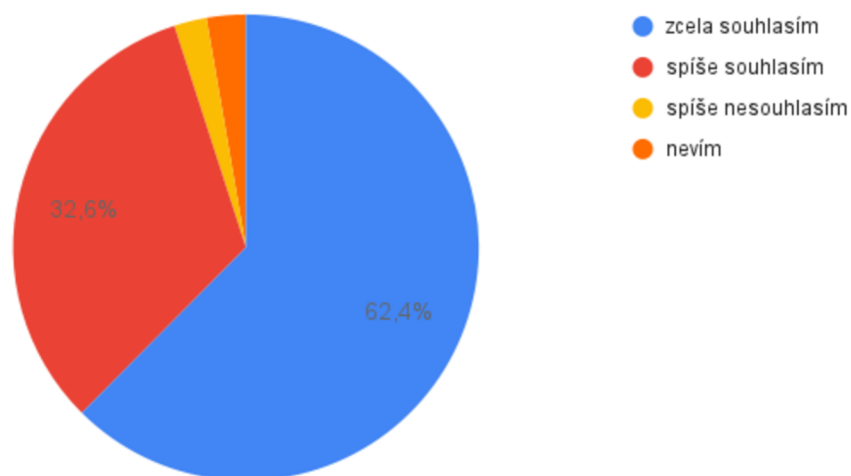
Obrázek 12 - míra ztotožnění respondentů s výrokem: „svítákovky“ jsou cenným svědectvím o době svého vzniku

"svítákovky" jsou nadčasové

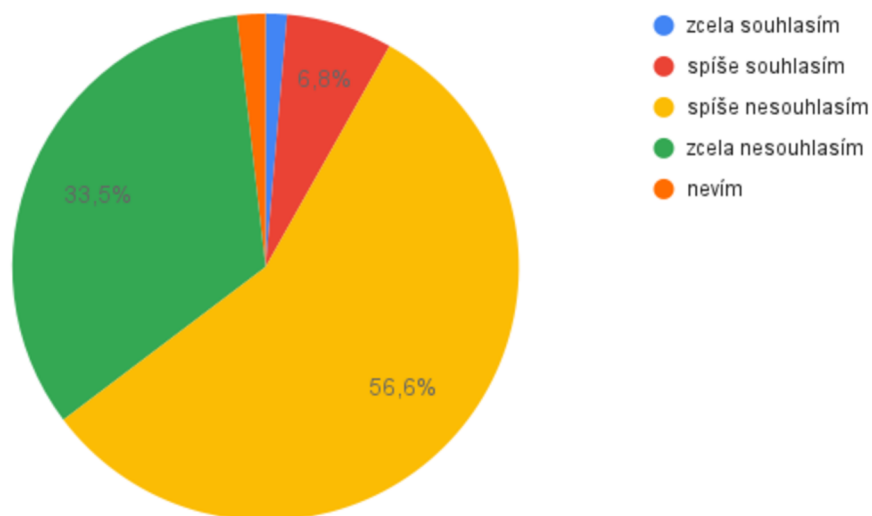
Obrázek 13 - míra ztotožnění respondentů s výrokem: „svítákovky“ jsou nadčasové

"svítákovky" promlouvají i do dnešní situace a i dnes jsou relevantní

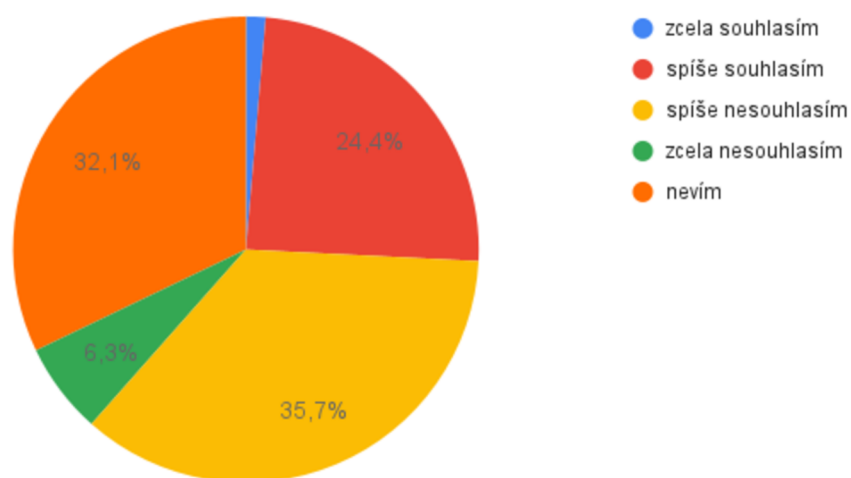
Obrázek 14 - míra ztotožnění respondentů s výrokem: „svítákovky“ promlouvají i do dnešní situace a i dnes jsou relevantní

"svítákovky" už dnešním mladým lidem nejsou srozumitelné

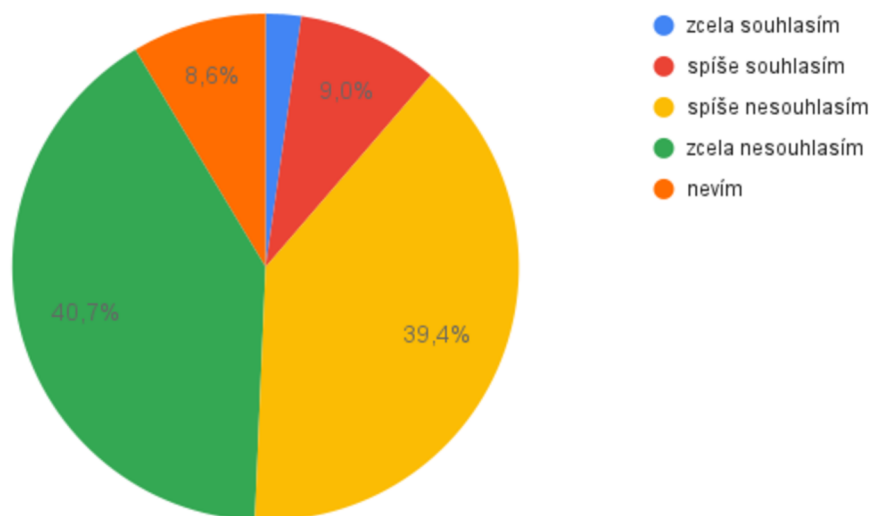
Obrázek 15 - míra ztotožnění respondentů s výrokem: „svítákovky“ už dnešním mladým lidem nejsou srozumitelné

ve svobodné době by nic tak hluboce protrpěného vzniknout nemohlo

Obrázek 16 - míra ztotožnění respondentů s výrokem: ve svobodné době by nic tak hluboce protrpěného vzniknout nemohlo

měli bychom zpívat moderní písně, ne písně svých rodičů

Obrázek 17 - míra ztotožnění respondentů s výrokem: měli bychom zpívat moderní písně, ne písně svých rodičů

Vzhledem k tomu, že jsou Svítáky už vyprodané a kvůli autorským právům není možný další dotisk, jaké řešení bys

Obrázek 18 - preference řešení současné situace ohledně zpěvníku Svítá

42. Synod ukládá synodní radě, aby ve spolupráci s poradním odborem pro confirmované připravila a vydala v co nejkratší době zpěvník, který by sloužil při setkávání mladých věřících lidí a shrnoval to nejlepší z tvorby nových křesťanských písní z posledních let.

Obrázek 19 - usnesení 24. synodu ČCE o vzniku nového zpěvníku pro mládež

zdroj: XXIV-synod-CCE-1985: USNESENÍ 24. SYNODU ČESKOBRATRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ (20. - 23. 11. 1985). In: *Interní stránky Českobratrské církve evangelické: Ústřední církevní archiv* [online]. [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://ustredicce.e-cirkev.cz/ustredni-cirkevni-kancelar/agenda/archiv/>

Moravec 8.10.1984

Jiří Gruber
696 35 Dambořice 73

Milý Jirko,

k opsání Ti připadly spirituály, a to:

k okamžitému opsání beze změny:

1. Ať Jordán se valí /text beranský "Hřmí, Jordán, hřmí"/
2. Já vím, že Pán, tem mi požehná
3. Kdo to tam na zeď začal psát
4. Petře, ať zvony zvoní
5. Půjdu já

Po textové úpravě, příp. až získáme nový text tyto:

6. Broďte se vodou	12. Pane chci být dobrý křesťan
7. Daniel kámen zří	13. Pomodlím se
8. Davide hraj na harfu	14. Pročpak zachránil Bůh
9. Hle, jak trpěl, ach můj Pán	15. Vojáku, ty jenž do nebe jdeš
10. Já smuten jsem v duši své	16. Vzhůru poveze mne vozík
11. Někdy si jak sirotek připřádám	17. Vztáhne jednou chladná smrt

Příští sezení zpěvníkové komise je ve středu 7.11.1984.

Je záhodno přinést abecední seznam písní nových, které nejsou v dosavadních seznamech I.-II., abychom mohli sestavit poslední III. seznam.

S pozdravem

Ester

Obrázek 20 - ukázka korespondence autorů zpěvníku Svítá: dopis Ester Čaškové Jiřímu Gruberovi z 8. 10. 1984

zdroj: soukromý archiv Jiřího Grubera

Nazdar Jiří

13. dubna 86

Estu mi psala veas, coť o
sobě ťei nemahu.

Doufam, že to bude k něčemu.

Sam mam pochybnosti, jestli
někdo někdy bude tuto píseň
zpívat.

Prosím ťe - nezarážte mě
píseň s „kolégialky“. Víšec mne
nebude mřet, když tam ráčma
ma nebude - ani takle. To sem
žmili pan nat, ale neť je to
pro mne jin vzpomínka
na „staré dobré“ časy.

Nemahu se ťe dovolat. Mam
něs zmeřněné číslo, ale jist
několikrát mi to neslo vyřčit,
ani přes poštu.

Poschovaji ženu a děti.

Jara Křivohlavý

Obrázek 21 - ukázka korespondence editorů zpěvníku Svítá s autory písní: dopis Jaromíra Křivohlavého Jiřímu Gruberovi z 13. 4. 1986

zdroj: soukromý archiv Jiřího Grubera

Milí přátelé !

Dambovice 29.10. 1985

Posílám Vám ^{první} zásilku ^{nového} materiálu k opisování.
Věřím, že Vaš slib a ochota pomoci při přípravě rukopisu
zpěvačku mládeže stále platí. Přihlásilo se Vás v Brně
celkem 10 a každému zatím posílám 3 písničky s vzor, podle
kterého poznáte, jak opisovat /Bojujte dál/.

Přesto několik rad :

- 1/ nejdříve si písničky opište nanečisto, abyste viděli,
jak Vám budou vycházet noty a slova pod sebe /1. sloka
se píše rukou - tiskacím písmem/
- 2/ Píšte na dobrý papír, který se nerozpíjí a nejlépe
tuší a nebo jemným fixem
- 3/ Pamatujte, že psací stroj musí mít dobrou pásku,
aby byl text výrazný / nová zpočátku většinou špiní/
- 4/ název písničky je zásadně začátek první sloky nebo refrénu,
podle toho, čím písnička začíná
- 5/ pokud není uveden autor, nechte volné místo
- 6/ Pokud je v předloze víc hlasů, pište tak, aby vynikla
melodie, druhý hlas menší noty
- 7/ podklad k opisování střežte jako oko v hlavě a vraťte
spolu s opsanými písničkami
- 8/ veškeré dotazy na tel: Kyjev 96 340, předčíslení z Brna
886, jinak 0629. , nebo písemně na adresu Jiří Gruber,
696 35 Dambovice č. 73
- 9/ Hotové písničky pošlete Doporučeně /1/ v tuhých deskách
na adresu výše uvedenou, nebo odevzdejte bratru Jaráři
J. Vítkovi , Lidická 79
- 10/ Termín opsání - do konce listopadu. Pak pošlu další
materiál
- 11/ Pokud byste našli další spolupracovníky - dejte vědět !

Radost z práce přeje

Jiří Gruber

Obrázek 22 - dopis Jiřího Grubera s instrukcemi „opisovačům“ písni z 29. 10. 1985

zdroj: soukromý archiv Jiřího Grubera

JORDAN (Pojďte k Jordánu) podle spirituálu episkopů chanejských
(Všele doporučení: Huskat prsty, pátá dužník a šestá na 2 a 4 dobu) T: Jan Keřkovský

ZVĚHE

Ref: Pojďte k Jordánu, poďte k Jordánu, poďte smýt své hříchy hale- lu- 1.) kam 2.) Já 3. Slyš- 4. Já

1.) Kráče, mi, bratři? kam chcete jít? O bratře k Jordánu chceme jít smýt své hříchy, a Jordánu je smýt.

2.) Slyš, mé sestry?

3.) -li jste o tom městě postaveném do čtyř stran? On řekl, že chce potkat potkat všechny lidi tam.

4.) Vím, že se blíží ten den, kdy přijde soud, o Pane, prosíme odpusť nám naše viny, ať svobodně můžeme žít!

2. Kam kráčíte, mé sestry, mi bratři, kam chcete jít? O bratře k Jordánu chceme jít smýt své hříchy, a Jordánu je smýt.

3. Slyšeli jste o tom městě postaveném do čtyř stran? On řekl, že chce potkat potkat všechny lidi tam.

4. Já vím, že se blíží ten den, kdy přijde soud, o Pane, prosíme, odpusť nám naše viny, ať svobodně můžeme žít!

Obrázek 23 - původní zápis písně Jordán od Jana Keřkovského s editorskými úpravami

zdroj: soukromý archiv Jiřího Grubera

VÍTR SE ZTIŠÍ

J. Křivohlavý

h D A

Ví-tr se ztiší, přestane bouřit moře. Ať hluší sly-ší

h A

už končí jejich hoře. Ví-tr se zti-ší, přestane mře dout.

Fis h

Ať hlu-ší sly-ší zba-ve-ni těž-kých pout.

h

1. Proč svět je še - aý ve tvá - ři, kdy
Proč nez - řim prů - vod po - chod - ní? Snad

G Fis h

už ko-sla-vě za-zá-ří, proč to-ne ve tmě hlavní sál?
ci-tí-te se ne-hodni jít vi-tat, když jde Králá Král.

2. Jen moudří přišli ke Králi,
aby mu poctu vzdávali, jen
zlomek z těch, co měli jít.
Tak tiše, skromně přišel k vám,
Bůh-čověk, vládce světa sám
a nikdo nechce svědkem být.

Jaromír Křivohlavý

Obrázek 24 - ukázka finálního opisu písně

zdroj: soukromý archiv Jiřího Grubera

Obrázek 25 - doklad používání a živosti budoucích „svítákové“: „školka“ evangelické mládeže v Boskovicích v dubnu 1983

Písně se zpívaly především o přestávkách mezi programy, ale také v tradičním závěrečném kruhu.

zdroj: mládežnické album Marty a Olgy Procházkových, soukromý archiv Marty Procházkové

Obrázek 26 - zpívání při čekání před památníkem Jednoty bratrské v rámci lesní prázdninové brigády mládeže v Kunvaldu, 1983

zdroj: mládežnické album Marty a Olgy Procházkových, soukromý archiv Marty Procházkové

Obrázek 27 - setkání mládeže na Blažkově, listopad 1983; písně se často doprovázely i na improvizované nástroje

zdroj: mládežnické album Marty a Olgy Procházkových, soukromý archiv Marty Procházkové

Obrázek 28 - Pavel Pokorný a Jan Keřkovský doprovází zpěv na „školce“ ve Vanovicích, březen 1984

zdroj: mládežnické album Marty a Olgy Procházkových, soukromý archiv Marty Procházkové

Obrázek 29 - budoucí autor zpěvníku Svítá Jiří Gruber učí na „školce“ v Betlémském kostele v Brně na podzim 1985 mládež novou píseň, která se bude zpívat o nedělních bohoslužbách

zdroj: mládežnické album Marty a Olgy Procházkových, soukromý archiv Marty Procházkové

Obrázek 30 - společný zpěv na „školce“ v Břeclavi, říjen 1986; doprovází Martin Ryšavý a Olga Procházková

zdroj: mládežnické album Marty a Olgy Procházkových, soukromý archiv Marty Procházkové

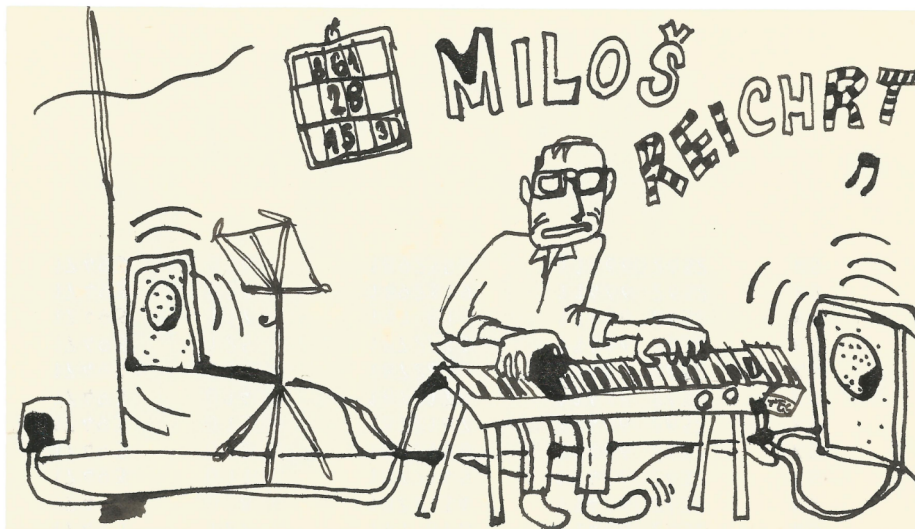
Obrázek 31 - Zdeněk Šorm, autor písní a ilustrací ve zpěvníku *Svíta* na panelové diskuzi na „školce“ (datace neznámá), vpravo od něj další tvůrce „svítákovek“ Štěpán Hájek

zdroj: mládežnické album Marty a Olgy Procházkových, soukromý archiv Marty Procházkové

Obrázek 32 - budoucí autor zpěvníku Svítá Jiří Gruber na „školce“ v Blahoslavově domě v Brně v březnu 1988 připravuje panelovou diskuzi, během toho společný zpěv doprovázejí Martin a Daniel Ryšaví

zdroj: mládežnické album Marty a Olgy Procházkových, soukromý archiv Marty Procházkové

Obrázek 33 - kresba Miloše Rejchrt na akci evangelické mládeže

autor: Olga Pikousová (roz. Procházková)

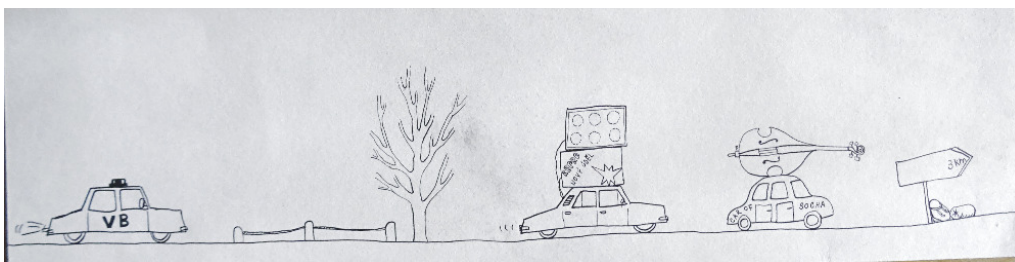
Obrázek 34 - kresba Zdeňka Šorma na akci evangelické mládeže

autor: Olga Pikousová (roz. Procházková)

Obrázek 35 - kresba Jiřího Grubera na akci evangelické mládeže

autor: Olga Pikousová (roz. Procházková)

Obrázek 36- kresba „Cesta hudebníků na školku v Moravské Třebové“

Obrázek ilustruje leckdy náročnou dopravu hudebních nástrojů na jednotlivé akce, ale i to, že takové aktivity byly pečlivě sledovány Veřejnou i Státní bezpečností.

autor: Olga Pikousová (roz. Procházková)

Obrázek 37 - jedna z mnoha ilustrací inspirovaných texty „svítákovék“ a podobných písní

Cesta na „školku mládeže“ v Moravské Třebové je propojena s biblickým příběhem o milosrdném Samařanu a doplněna úryvkem písně Svatopluka Karáska „Je lepší na skále život svůj mít“.

autor: Olga Pikousová (roz. Procházková)

Příloha 38: článek Erazima Koháka v mládežnickém časopisu Bra-trstvo

Jakže vznikl Svíták?

O tom koluje ve sborech celá řada pověstí. Za totáče o tom nebylo radno mluvit. Teď však máme svobodu a nové vydání, a tak je na čase, abyste věděli, jak tomu skutečně bylo.

Tak bylo nebylo, sešlo se jednou několik mladých farářů. Jak tedy bylo zvykem, povídalo se o všem možném – komu zas odebrali souhlas, kdo musel vyemigrovat, komu nevzali děti navysokou – a pro rozveselení si četli z knihy Kazatel. Tu povídá jeden z nich: „Co kdybychom si zazpívali nějakou tu pohřební?“ Jenže na varhany zrovna netekl proud a i ty kytary tak nakřáple zněly.

Chtělo by to andělskou muziku, to víte, měď zvučící (I. Kor 13,1),“ povídá jeden z nich. Copak o to by nebylo,“ povídá druhý, co uměl kreslit, „k andělům nikdy není daleko, jen si jich všimnout (Ž 13,2),“ a hned jich několik nakreslil, s bubny a s basou a s banjem, se saxofonem a také s tou mědí zvučící, s trumpetou a bombardonem. Ten s tou basou párkrát brknul a povídá: „tak mládenci a děvčata, kterou si dáme?“ „119,“ povídá kdosi pohotově. Tak přezpívali všechny sloky, jak je u nás zvykem, a anděl u bubnů povídá: „No nápěv jsme se naučili, ale nemáte něco svižnějšího?“

„Aj, jak jsou milí tvoji příbytkové,“ navrhl někdo z Litomyšli z věrnosti Janu Augustovi. Anděl se poškrabal za uchem a povídá: „No hezký... a co kdybychom vás naučili pár našich?“ Uhodil do bubnů a celá andělská parta se rozezpívala jak Jozue chce porazit Jericho.

Všichni zpívali s sebou, ale ta slova nikdo neznal. I tu sáhl anděl na obláček a vytáhl knihu ze zlatých listů, popsanou písmem andělským. Faráři na to koukali, řecky to nebylo, hebrejsky také ne, ani azbukou. Tu vytáhl anděl z futrálu zázračné brýle, co měl po Komenském, a nasadil je na nos jedné farářce, co zvláště pěkně zpívala. V tu chvíli vypadalo písmo úplně jako čeština. Všichni se rozezpívali a ona zapisovala, až se jí od propisovačky kouřilo.

Ani si nevšimli, jak čas utíká, když tu se ten s basou podívá z okna a povídá: „Svítá!“ To ta sestra farářka ještě stačila zapsat a už jí anděl vzal zlatou knihu i brýle a dal zpátky na obláček. Ještě se pomodlili na rozloučenou a pak andělé i s nástroji zalezli na stránky sešitu, ve kterém sestra farářka zapsala jejich písně. To aby se z něj lépe zpívalo.

A kdo že byli ti faráři? To se tenkrát neříkalo. Leč kupte si nové vydání Svítáku. Tam jsou všechna jména uvedena. a pokud byste mi nechtěli věřit, podívejte se, že ti andělé tam opravdu jsou. Tak to musí být pravda.

Erazim Kohák

Zdroj: KOHÁK, Erazim. Jakže vznikl Svíták?. *Bratrstvo: evangelický časopis pro mládež*. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1999, **40**(10), str. 21.

Příloha 39: Přepis otázek autorova dotazníku mezi současnou mládeží (<https://forms.gle/LbPZ7tbCYYc8kuV29>)

Fenomén "Svíták" - průzkum postoje současné evangelické mládeže ke "svítákovkám"

Ahoj,

jmenuji se Tomáš Pikous a jsem student evangelické teologie na ETF UK. v rámci své bakalářské práce se věnuji zpěvníku Svítá z hlediska historie i současnosti - snažím se prozkoumat, z čeho pramení, jak moc odráží dobu svého vzniku a naopak jak moc je relevantní i pro dnešek, tzn. mezi současnými mládežníky.

Prosím, vyplň tento dotazník a šiř ho mezi další mládežníky, abych získal co nejúplnější obraz o přístupu ke "Svítáku" v rámci celocírkevní mládeže.

Dotazník je určen **jen pro členy mládeže Českobratrské církve evangelické** (nebo lidi, kteří v ní aktivně působí) **ve věku 12 – 30 let**. Odpovědi budu sbírat do 1. 4. 2023.

Pokud bys měl/a nějaké otázky, nebo by tě zajímaly výsledky tohoto průzkumu, můžeš mi napsat na mail pikous.tom@seznam.cz.

Úvodní otázky

Kolik je ti let? (povinná otázka; výběr z možností)

- 12-14
- 15-17
- 18-20
- 21-23
- 24-26
- 27-30

Jak aktivní jsi v mládeži? (vyber, který výrok se k tobě nejvíc hodí) (povinná otázka; výběr z možností)

- sem tam přijdu na mládež a/nebo nějakou mládežnickou akci
- pravidelně se účastním mládeží a/nebo mládežnických akcí
- Spoluorganizuji mládeže a/nebo mládežnické akce
- už jsem spíš bývalý/á mládežník/mládežnice
- ještě úplně nejsem mládežník/mládežnice, ale určitě budu :)

Členem sboru / mládeže jsi (hlavně) v tomto seniorátu ČCE: (povinná otázka; výběr z možností)

- pražský
- poděbradský
- jihočeský
- západočeský
- ústecký
- liberecký
- královéhradecký
- chrudimský
- poličský
- horácký
- brněnský
- východomoravský
- moravskoslezský
- ochranovský

Co se ti vybaví, když se řekne "Svíták" nebo "svítákovky"? (ideálně jedním slovem) (*stručná odpověď*)

Čeho si na "svítákovkách" nejmíc vážíš? (opět ideálně jedním slovem) (*stručná odpověď*)

Jaká je tvá nejoblíbenější píseň ze zpěvníku Svítá? (ČÍSLO)(*stručná odpověď*)

Používání Svítáku

Jak často se setkáváš s písněmi ze zpěvníku Svítá? (zpěv na mládeži / na bohoslužbách / poslouchání apod.) (*povinná otázka; výběr z možností*)

- skoro každý den
- párkrát za týden
- jednou týdně
- párkrát za měsíc
- párkrát za rok
- méně / vůbec

Jak to vypadá s používáním "svítákovek" na bohoslužbách ve tvém sboru (nebo sboru, kde se vyskytuješ nejčastěji)? (*povinná otázka; výběr z možností*)

- jsou pravidelnou součástí bohoslužeb / jiných setkání (klidně v rámci nového Evangelického zpěvníku)
- jsou občasnou součástí bohoslužeb / jiných setkání (klidně v rámci nového Evangelického zpěvníku)
- při bohoslužbách se téměř nepoužívají

Jak se díváš na používání "svítákovek" při klasických bohoslužbách?
(*povinná otázka; výběr z možností*)

- Pro klasické bohoslužby se hodí víc starší a tradičnější písně z EZ.
- Nevadí mi sem tam do bohoslužeb zařadit i nějakou "svítákovku".
- Myslím, že by měl být vyvážený poměr tradičnějších písní a "svítákovek".
- Nejradši bych na bohoslužbách zpíval/a jen "svítákovky".
- Nevím / neřeším to

Jak jsi spokojený/á s mírou přidání "svítákovek" do nového evangelického zpěvníku? (*povinná otázka; výběr z možností*)

- přijde mi to dobré
- je jich tam málo
- je jich tam moc
- dal/a bych tam jiné
- nevím / neřeším to

Jakou formu Svítáku používáš? (*povinná otázka; výběr z možností*)

- používám jen papírovou, knižní verzi
- preferuji papírovou verzi, ale v případě nutnosti používám i aplikaci
- preferuji aplikaci, ale sem tam používám i papírovou verzi
- používám jen aplikaci
- je mi to jedno

Jak moc souhlasíš s následujícími výroky?

"svítákovky" jsou přežitek minulosti (*povinná otázka; výběr z možností*)

- zcela souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím

- zcela nesouhlasím
- nevím

"svítákovky" jsou cenným svědectvím o době svého vzniku (*povinná otázka; výběr z možností*)

- zcela souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- zcela nesouhlasím
- nevím

"svítákovky" jsou nadčasové (*povinná otázka; výběr z možností*)

- zcela souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- zcela nesouhlasím
- nevím

"svítákovky" promlouvají i do dnešní situace a i dnes jsou relevantní (*povinná otázka; výběr z možností*)

- zcela souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- zcela nesouhlasím
- nevím

"svítákovky" už dnešním mladým lidem nejsou srozumitelné (*povinná otázka; výběr z možností*)

- zcela souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- zcela nesouhlasím
- nevím

ve svobodné době by nic tak hluboce protrpěného vzniknout nemohlo (*povinná otázka; výběr z možností*)

- zcela souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím

- zcela nesouhlasím
- nevím

měli bychom zpívat moderní písně, ne písně svých rodičů *(povinná otázka; výběr z možností)*

- zcela souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- zcela nesouhlasím
- nevím

Závěrečné otázky

Vzhledem k tomu, že jsou Svítáky už vyprodané a kvůli autorským právům není možný další dotisk, jaké řešení bys navrhoval/a? *(povinná otázka; výběr z možností)*

- myslím, že by se církev měla snažit vydat další dotisk Svítáku, byť třeba bez některých problematických písní
- myslím, že by církev měla vydat nějaký nový zpěvník pro mládež, obsahující jak svítákovky, tak novější písně
- myslím, že by mělo vzniknout něco úplně jiného
- myslím, že v této době není nutné vydávat žádný zpěvník pro mládež
- nevím

Znáš nějaké současné evangelické skupiny nebo interprety, jejichž písně by mohly svítákovky nahradit / doplnit / plnit stejnou funkci jako ony? Pokud ano, napiš sem jejich jména. *(stručná odpověď)*

Chceš ještě něco dodat, upřesnit, ... ? *(dlouhá odpověď)*